

STORTINGET

Innst. 258 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Meld. St. 8 (2018–2019)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Kultu- rens kraft – Kulturpolitikk for framtida

---

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innleiing

Meldinga slår fast at kunst og kultur er ytringar med samfunnsbyggjande kraft, og kulturpolitikken skal bygge på ytringsfridom og toleranse. Kulturlivet og sivilsamfunnet er føresetnader for danning og ei opplyst offentlegheit, og dermed ei investering i demokratiet. Kulturen skal vere fri, med personleg engasjement og frivilligheit som grunnlag.

Regjeringa meiner at kulturlivet, frivilligheita og medieoffentlegheita er sjølvstendige byggjesteinar i samfunnet. Dei skal kunne utvikle seg mest mogleg på eigne premisser utan statleg overstyring. Det offentlege skal leggje til rette for utvikling og eit mangfald av private og offentlege finansieringskjelder. Det er ei viktig oppgåve å verne om kulturarven vår.

Kulturlivet skal vere relevant og representativt for heile befolkninga og medverke til at enkeltmenneska får fridom og høve til å uttrykkje seg. Noreg skal vere eit land der alle kan lykkast, same kva bakgrunn dei har. Kulturpolitikken må medverke aktivt til dette og fremje kunstnarisk kvalitet og autonomi. Det er viktig å spreie makt i den offentlege kultursatsinga.

NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014 er eit sentralt grunnlagsdokument for meldinga. Utgreiinga framhevar at det er viktig å ha ein kulturpolitikk som aktivt medverkar til eit mangfaldig og inkluderande kulturliv,

og som samtidig sikrar vidareutvikling av samlande og delte referanserammer innanfor eit nasjonalt fellesskap. Utgreiingsutvalet ser dette som ei sentral grunngeving for kulturpolitikken. Utvalet seier òg at det kan vere vanskeleg å få auge på mål som framstiller det overordna formålet og grunngevinga for kulturpolitikken. Vidare peikar utvalet på at det ikkje har vore formulert nokon tydeleg filosofi som forklarar kvifor kulturpolitikken er så viktig, og kvifor det er nødvendig å heve statusen til dette politikkområdet.

I arbeidet med meldinga har Kulturdepartementet i samarbeid med fylkeskommunane invitert til breitt orienterte og opne innspelsmøte over heile landet. Det har i tillegg vore fleire nasjonale innspelsmøte i Oslo, og departementet har motteke nærmare 400 skriftlege innspel.

Hovudinstrykket frå innspelsmøta og dei skriftlege innspela er at Noreg har eit rikt og levande kulturliv over heile landet. Behovet for tydelege, overordna kulturpolitiske mål, formålstenleg ansvarsdeling mellom forvaltningsnivåa og fleire finansieringskjelder står fram som viktige tema i kulturpolitikken i framtida.

I meldinga peikar regjeringa på kulturpolitiske utfordringar framover i lys av sentrale utviklingstrekk i samfunnet. Meldinga skisserer den overordna politiske retninga for kulturpolitikken framover, fastset ambisjonar og gjer greie for nasjonale kulturpolitiske mål. Meldinga foreslår kulturpolitiske prioriteringar som er nødvendige for å utnytte handlingsrom og takle utfordringar i kulturlivet framover, og varslar om kva område det trengst ein særskild innsats på.

Meldinga er bygd opp i to hovuddelar. Kapittel 2 til 4 handlar om utviklingstrekk i samfunnet og kva rolle kunsten og kulturen både har og har hatt i samfunnsutviklinga. Kapittel 5 til 13 gjer greie for ambisjonar og

mål og særskilde innsatsområde i kulturpolitikken framover.

Kulturmeldinga vil bli etterfølgt av eigne stortingsmeldingar og strategidokument som skal konkretisere behov og tiltak på delområde av kulturpolitikken. Regjeringa vil leggje fram kunstmelding (KUD), barne- og ungdomskulturmelding (KUD/KD), museumsmelding (KUD), språkmelding (KUD), nasjonal bibliotekstrategi (KUD) og strategi for kultur og reiseliv (KUD/NFD). Konkrete behov og tiltak som følgje av kulturmeldinga vil òg bli følgde opp i dei årlege budsjettproposisjonane til Stortinget. Regjeringa vil i 2020 også leggje fram ei stortingsmelding om kulturminnepolitikken (KLD).

1.2 Kunstens og kulturlivets plass i samfunnet

Kapittel 2 handlar om korleis kunsten og kulturlivet blir stadig viktigare i ei tid prega av høgt endringstempo.

Ytringsfridom er ein grunnleggjande føresetnad for demokrati og menneskerettar. Kunst og kultur er nettopp ytringar, og ansvaret staten har på kulturfeltet, er forankra i «infrastrukturkravet» i Grunnlova § 100 sjette ledd. Omsynet til demokratiet er hovudgrunngevinga for å føre ein aktiv kulturpolitikk og stiller krav til at kunst- og kulturlivet er i stand til å medverke til ei levande og kritisk offentlegheit gjennom produksjon av kunst og kultur av fagleg høg kvalitet og ved å nå ut til ulike grupper i befolkninga.

Kulturpolitikken kan òg gi vesentlege bidrag til måloppnåing på andre politikkområde.

Noreg er tilslutta fleire internasjonale konvensjonar som fastlegg ansvar for å fremje eit mangfald av kulturuttrykk gjennom ein aktiv kulturpolitikk.

Marknaden åleine er ikkje tilstrekkeleg for å halde oppe eit rikt og variert kulturliv i eit land med relativt lita befolkning og i eit så lite språkområde som Noreg er. Kulturpolitikk er derfor nødvendig for å gi eit breiare og meir mangfaldig kulturtilbod enn marknaden kan utvikle åleine, og sørgje for at det blir skapt, bevart og formidla kunst og kultur som blir opplevd relevant, som utfordrar, engasjerer og gir publikum rike opplevingar.

Kulturpolitikken er òg nødvendig for å sikre ein stabil og mangfaldig kunstproduksjon som eit gode i samfunnet. Han kan medverke til at folk oppsøker nye arenaer for kunst og kultur og på den måten tileignar seg ny innsikt og kunnskap om andre røyndomsforståingar og samanhengar i det samfunnet vi lever i.

1.3 Utviklingstrekk i samfunnet og kulturlivet

Kapittel 3 gjer greie for generelle utviklingstrekk i samfunnet og kulturlivet. Når utviklinga går raskare og endringstrykket aukar, blir det òg større behov for å forstå drivarane i utviklinga og korleis dei kan påverke oss framover. Kapittelet har som siktemål å klarleggje kva for drivarar som vil kunne ha mest å seie for kulturlivet,

og som krev særleg merksemd i den nasjonale kulturpolitikken.

Kulturdepartementet har i tillegg til innspelsmøter i samband med meldinga fått gjennomført ein framtidsanalyse, med involvering frå kultursektoren over store delar av landet. Rapporten har vore ei av kjeldene til det som er skriven om utviklingstrekk i kapitlet. Dette er nokre av hovudfunna i rapporten:

Kulturens rolle i samfunnet blir viktigare. Samfunnet utviklar seg frå i stor grad å vere eitt stort fellesskap til å bli mange små. Menneske møtest fysisk i mindre grad enn før, og prosentdelen av unge som er ute med venner, går ned. Mindre fysisk samvær intensiverer utviklinga i retning av små fellesskap og digitale ekkokammer. Samtidig er norsk nærings- og arbeidsliv i starten av ei større omstilling, blant anna driven av den teknologiske utviklinga. Læring og skaparkraft blir viktigare i samfunnet for å lykkast med denne omstillinga, og kultursektoren kan medverke positivt til dette.

Kulturbruken til publikum er i endring, og finansieringa vil venteleg bli meir utfordrande. Haldningane i befolkninga til offentleg støtta kultur er avhengig av om ein er kulturbrukar eller ikkje. Mens kvar fjerde kulturbrukar er negativ eller nøytral til offentleg støtta kultur, er nær halvparten av ikkje-brukarane det.

Norsk språk og kultur møter sterkare konkurranse frå internasjonale aktørar. Plattformsselskap som Google, Facebook, Amazon, Netflix og Spotify oppnår stadig meir makt.

Ulike publikummarar blir motiverte til kulturbruk av ulike årsaker, og kulturaktiviteten til publikum tek nye former.

1.4 Tilbakeblikk på kulturpolitikken i Noreg

Kapittel 4 trekkjer opp hovudlinjene i kulturpolitikken frå 1814 og fram til i dag. Kulturlivet har hatt ei positiv utvikling i heile etterkrigstida, og kapittelet viser at kulturpolitikken må byggje vidare på denne utviklinga.

I Noreg har det, særleg i etterkrigstida, blitt vektlagt at kultur skal vere eit rettferdig fordelt gode, og ikkje noko som berre er for enkelte grupper i befolkninga eller delar av landet. Som eit ledd i å realisere dette har både private og frivillige krefter og alle tre forvaltningsnivåa vore involverte i gjennomføringa av kulturpolitikken. Dagens arbeidsdeling mellom dei ulike aktørane følgjer i stor grad ein innarbeidd praksis, ofte basert på økonomiske eller informerande verkemiddel og i liten grad i form av lovregulering.

Sjølv om kulturfeltet dei siste tiåra har vore skilt ut som eit eige politikkområde, er det ikkje lausrive frå andre fagområde. Kulturpolitikken har vore innretta med omsyn til politiske straumdrag, teknologisk utvikling, Noregs posisjon i ei global verd, endringar i demografi og andre trekk ved samfunnet. Spreiinga av og kvalite-

ten på kunst og kultur har hatt ei sterk og svært positiv utvikling i heile etterkrigstida. Desse resultatane er det viktig å ta vare på. Det er nødvendig med kontinuitet i kulturpolitikken, og politikken må byggje vidare på den positive utviklinga når det gjeld både kvalitet, variasjon og kvantitet i norsk kulturliv. Samtidig er det nødvendig å tenkje nytt i møte med utfordringane samfunnet står overfor framover.

1.5 Kulturpolitikken framover

Dei nasjonale kulturpolitiske måla er følgjande:

Samfunns mål:

Eit levande demokrati der alle er frie til å ytre seg, og der mangfald, skaparkraft og kreativitet er høgt verdsett. Eit inkluderande samfunn der kunst og kultur av ypparste kvalitet inspirerer, samlar og lærer oss om oss sjølv og omverda.

Overordna kulturpolitiske mål:

Eit fritt og uavhengig kulturliv som:

- skaper kunst- og kulturuttrykk av ypparste kvalitet
- fremjar danning og kritisk refleksjon
- tek vare på og formidlar kulturarv
- skaper og formidlar eit kulturtilbod som blir opplevd som relevant, og som representerer befolkninga
- er tilgjengeleg for alle og oppmuntrar den enkelte til å oppleve og delta i kulturaktivitetar
- tilbyr møteplassar og byggjer fellesskap
- fornyar seg og viser evne til omstilling
- har internasjonal gjennomslagskraft og fremjar interkulturell forståing
- styrkjer norsk språk, dei samiske språka, dei nasjonale minoritetsspråka og norsk teiknspråk som grunnleggjande kulturberarar

Kapittel 5 utdjupar måla som regjeringa legg til grunn for den nasjonale kulturpolitikken framover. Måla skal vise at kulturpolitikken er ei nasjonal utdjupa satsing, det vil seie at verkemiddel og tiltak på både statleg, fylkeskommunalt og kommunalt nivå medverkar til måloppnåinga.

Dei statlege prioriteringane for kulturpolitikken følgjer av dei overordna nasjonale måla. Måla vil bli konkretiserte og følgde opp i årlege budsjettproposisjonar og i kommande stortingsmeldingar og strategidokument om avgrensa område. Måla skal ein søkje å nå med økonomiske, juridiske, organisatoriske og informerende verkemiddel.

I forslaga til nasjonale kulturpolitiske mål søkjer regjeringa å vidareføre det som fungerer godt i dag, og samtidig leggje til rette for utvikling i tråd med nye forventningar og behov i samfunnet.

1.6 Kunstpolitikk

Kapittel 6 dreier seg om kunstpolitikken. For å sikre kunstens plass som eit gode i samfunnet må det leggjast til rette for produksjon, formidling og tilgjenge over heile landet. Det er kunstnarane som leverer innhald til kulturlivet. Den kunstpraksisen, dei uttrykksmåtene og det verdssynet kunstnarane har, er heilt avgjerande for den vidare utviklinga av kunst- og kulturlivet. For at samfunnet heile tida skal ha eit rikt, mangfaldig og vitalt kunstliv, trengst det søkbare tilskotsordningar, føreseieleg forvaltning og ein stabil infrastruktur av institusjonar for produksjon og framsyning.

Prioriteringar og vidare oppfølging

- Forenkle og styrkje rammevilkåra og dei sosiale rettane til sjølvstendig næringsdrivande kunstnarar
- Leggje til rette for auka framsyning av kunst, blant anna gjennom å gjere ein strategisk gjennomgang av scenekunstfeltet
- Vurdere verkemiddel som stimulerer til meir samspel mellom profesjonelle kunstnarar og det frivillige kulturlivet
- Leggje fram ei kunstnarmelding som skal
  - sjå nærmare på forholdet mellom dagens kunstnarpraksis og statlege ordningar
  - undersøkje korleis kunstnarar kan auke dei kunstnariske inntektene sine
  - vurdere om statlege verkemiddel for kunstnarøkonomien treffer dagens kunstnarpraksis
  - bidra til at verkemidla fremjar kvalitet, fleksibilitet, mangfald og nye røyster og kunstuttrykk, samtidig som meir etablerte kunstnarar blir sikra eit godt grunnlag for å utvikle seg
  - leggje til rette for kunstuttrykk som går på tvers av sjangrar
  - undersøkje korleis kunstnarar kan medverke til samfunnsutviklinga og i næringslivet elles, og i kva grad dei gjer dette i dag

1.7 Digitale moglegheiter

Kapittel 7 går inn på dei moglegheitene den teknologiske utviklinga gir for å tilgjengeleggjere, spreie og formidle kunst- og kulturuttrykk på nye måtar, og å utvikle og eksperimentere med nye, digitale uttrykk. Den teknologiske utviklinga kan verke demokratiserende om ho blir brukt riktig og kulturlivet utnyttar dei moglegheitene som teknologien gir. Digitalisering gjer det mogleg å nå ut til eit større publikum med den kunsten som blir produsert. Den digitale utviklinga stiller nye krav til korleis vi skal ta vare på den digitale samhandlinga og kommunikasjonen vår for kommande generasjonar, og opnar samtidig for nye måtar å gjere kulturarv tilgjengeleg på. For at teknologiske løysingar skal kunne brukast i tenester som er retta mot heile befolkninga, er

det viktig å intensivere satsinga på ein norskspråkleg digital infrastruktur.

Prioriteringar og vidare oppfølging

- Understøtte miljø som eksperimenterer og tek i bruk ny teknologi i kunsten sin.
- Målrette tilskotsmidlar for å understøtte innovasjon og digital forretningsutvikling på kulturfeltet.
- Medverke til ein kultur for openheit, transparens og deling i kultursektoren.
- Leggje til rette for forhandlingar mellom organisasjonar med sikte på å etablere nye avtalar om digital formidling – standardavtalar – på område der dette er formålstenleg.
- Leggje til rette for ordningar for klarering av rettar, slik at kunst- og kulturuttrykk kan gjerast tilgjengelege, delast og formidlast digitalt.
- Satse på kulturell innovasjon og tilrettelegging for overgang til nye plattformer og format.
- Ta vare på, gjere tilgjengeleg og formidle digitalt skapt kulturarvmateriale.
- Fornye og endre arkivlova i lys av utgreiinga frå Arkivlovutvalet.
- Intensivere og koordinere satsinga på ein norskspråkleg digital infrastruktur.
- Leggje fram ei museumsmelding som skal
  - gjennomgå situasjonen for museumssektoren, inkludert dei samiske musea, i lys av museumsreforma.
  - drøfte framtidsutfordringar og -moglegheiter for musea.

1.8 Økonomien i kultursektoren

Offentlege finansar vil i tida framover vere under press på grunn av høge offentlege utgifter kombinert med reduserte inntekter. Dette vil kunne få følgjer også for overføringane til kultursektoren og kan tvinge fram krevjande økonomiske prioriteringar i åra som kjem.

Kapittel 8 viser korleis den økonomiske utviklinga i kultursektoren gjer at ein treng evne til omstilling framover. Ulike finansieringskjelder, omstilling og nye forretningsmodellar blir stadig viktigare for å ta vare på eit rikt og mangfaldig kulturliv.

Prioriteringar og vidare oppfølging

- Gjennomgå rammevilkår og ordningar for gründerar og sjølvstendig næringsdrivande for å sikre dei sosiale rettane deira, redusere skjemaveldet og sørge for kompetanse innan entreprenørskap og forretningsdrift.
- Stimulere til auka privat finansiering av kultur via samarbeid mellom offentlege og private aktørar, og alternative finansieringskjelder og forretningsmodellar.

- Vidareutvikle bransjen og støtteapparatet rundt utøvande og skapande kunstnarar og gjennom dette medverke til at kunst og kultur frå Noreg når eit større publikum, nasjonalt og internasjonalt.
- Medverke til auka kunnskap om kultur som næring og fleire vekstkraftige bedrifter, blant anna gjennom næringsklyngjer og bedriftsnettverk.
- Stimulere til innovasjon og utvikling av nye forretningsområde, blant anna gjennom å understøtte initiativ frå aktørar og bransje.
- Stimulere til auka investering i og omsetning av kunst og kulturproduksjonar, blant anna gjennom satsing på eksportprogram og låne- og garantiordningar.
- Evaluere igangsette tiltak for kulturell og kreativ næring, og vurdere nye verkemiddel.
- Gi tilskot til etablerte kulturinstitusjonar og prosjekt for å teste ut nye metodar og modellar med vekt på digital formidling.
- Målrette ordningar som gir fleire ein sjanse til å realisere det kunstnariske talentet sitt der dei bur, og samtidig medverke til auka verdiskaping og fleire arbeidsplassar i kunst- og kultursektoren regionalt.
- Vurdere alternative løysingar for medfinansiering av audiovisuelle produksjonar og andre åndsverk som blir formidla digitalt.
- Utarbeide ein strategi for immaterielle verdiar, med mål om å stimulere til auka investering i nye bedrifter og talent, og i bygging, sikring og utnytting av immaterielle verdiar og rettar.
- Omtale internasjonalisering og eksportutsikter i den nye strategien for små og mellomstore bedrifter.
- Leggje fram ein strategi for kultur og reiseliv.
- Utarbeide ein strategi for dataspel som blant anna skal sjå nærmare på rammevilkår for spelbransjen og setje mål for spelpolitikken.
- Vurdere innretning og fordeling av spelemidlar til kulturbygg innanfor ramma av tippenøkkelen.

1.9 Internasjonal kulturinnsats

Noregs deltaking i internasjonalt kunst- og kulturliv aukar. Stadig fleire kulturuttrykk har internasjonale referansar, er baserte på internasjonalt samarbeid eller har eit internasjonalt publikum. Samarbeid på tvers av landegrenser medverkar til å gjere kulturlivet meir aktivt og levande, styrkjer kvalitet og kompetanse i kulturlivet og gir tilgang til større og fleire marknader. Dette opnar òg for auka verdiskaping i norsk kulturell og kreativ næring. Samarbeid vil fremje eit globalt mangfald av kulturuttrykk, og det kan påverke vilkåra for frie kulturetryingar.

Kapittel 9 legg vekt på kor viktig det er å bringe kunst og kultur frå Noreg og ut i verda for å møte ein større marknad, auke profesjonaliteten og aktualiteten

i kulturlivet og fremje Noreg i det internasjonale samfunnet. Samtidig må det leggjast til rette for at norsk kulturliv blir eksponert for og inspirert av kulturuttrykk frå andre nasjonar, slik norsk kulturliv alltid har blitt.

Prioriteringar og vidare oppfølging

- Utarbeide ein internasjonal strategi for kulturpolitikken, saman med Utanriksdepartementet, der målet er å utnytte ressursar og kompetanse på best mogleg måte.
- Leggje til rette for auka eksport av kunst og kultur frå Noreg, blant anna gjennom målretta eksportprogram.
- Vurdere verkemiddel som kan føre til auka import av kunst og kultur frå heile verda til Noreg.
- Medverke til å få fleire utanlandske aktørar til å bruke Noreg som utgangspunkt for kulturproduksjonane sine, blant anna gjennom å målrette tilskotsordningar.

1.10 Relevans og representativitet i kulturlivet

Kapittel 10 viser at det er avgjerande at kultursektoren klarer å vere relevant for alle deler av samfunnet og dei ulike fellesskapa våre, og at han representerer befolkninga. Dette er ein føresetnad for å utløyse den samfunnsbyggjande krafta som kunst og kultur kan ha, og for den framtidige viljen til å prioritere offentleg finansiering av kulturlivet.

Kulturlivet må fremje fridom og høve til å uttrykkje seg for den enkelte. Kulturlivet kan tilby viktige arenaer for å få til betre kvardagsintegrering og leggje til rette for fellesskap basert på mangfald, likestilling, ytringsfriheit og toleranse. Vegen til deltaking i utdanning og arbeidsliv kan gå gjennom deltaking i frivillig verksemd og opplevingar av felles kulturaktivitetar i lokalmiljøet.

På kulturfeltet har mangfaldsombegrepet vore brukt både for å markere behov for kunstnarisk mangfald og som eit uttrykk for representasjon av variasjonen i befolkninga: tilfanget av stemmer, meiningar og tema. I meldinga er det lagt til grunn ei brei forståing av mangfaldsombegrepet.

Prioriteringar og vidare oppfølging

- Auke representasjonen i alle ledd og sikre ei meir mangfaldig rekruttering til kunst- og kulturrelaterte yrke, blant anna gjennom aspirantordninga under Norsk kulturråd.
- Støtte opp under institusjonar og aktørar som gjer ein særskild innsats for integrering, og som ønskjer å gjennomføre tiltak for å auke det kulturelle mangfaldet og nå ut til nye grupper.
- Arbeide for at alle barn og unge får delta på kulturaktivitetar.

- Målrette tilskotsmidlar og mobilisere det frivillige kulturlivet for å stimulere til auka kulturell deltaking.
- Oppfordre tilskotsmottakarar til å utvikle eigne strategiar for å medverke til auka relevans og representativitet.
- Leggje til rette for at kunnskap om samane og nasjonale minoritetar blir formidla over heile landet.
- Sørge for at relevante problemstillingar knytte til samar og nasjonale minoritetar alltid blir vurderte under utarbeidinga av kulturpolitiske dokument til Stortinget.
- Medverke til at kunsten og kulturen til samane og nasjonale minoritetar i større grad blir ein del av kulturlivet i heile Noreg som alle skal ha høve til å oppleve.
- Oppfordre kulturinstitusjonar til å vurdere sitt eige handlingsrom for formidling av samiske uttrykk, samarbeid med samiske aktørar og tilhøyrande behov for kompetanse- og kunnskapsbygging.
- I samarbeid med Sametinget kartlegge behovet for å heve kompetansen om det samiske hos verksemdar og aktørar som forvaltar nasjonale ordningar.
- Medverke til å styrkje språket og kulturen og betre situasjonen til dei nasjonale minoritetane i Noreg framover – dette vil regjeringa leggje fram ei eiga stortingsmelding om.

1.11 Danning og demokratibygging

Eit demokratisk samfunn føreset at menneska har kunnskap om og forstår samfunnet dei er ein del av, og at dei har høve og evne til å uttrykkje seg og ta aktivt del i samfunnet.

Kapittel 11 handlar om kor viktige dannelsesprosessar er for å byggje demokrati og viser korleis kulturlivet kan medverke til å forsterke slike prosessar. Danning handlar om å myndiggjere enkeltmenneske til å gjere sjølvstendige val som byggjer på kunnskap og forståing for samfunnet som eit ytringsfellesskap. Kulturlivet kan gjere sitt til å motverke uønskete utviklingstrekk i samfunnet og vere med på å forsterke ønskjelege utviklingstrekk. Kunst og kultur skal medverke til å setje enkeltmenneske i stand til å vere aktive borgarar i samfunnet, å uttrykkje seg og å gjere val som byggjer på forståing og respekt for dei vala andre gjer. På denne måten er kunst og kultur demokratibyggjande.

Prioriteringar og vidare oppfølging

- Medverke til å gi barn og ungdom kulturell ballast, opplæring og glede i møte med ulike kunstuttrykk.
- Gi fleire barn og unge sjansen til å delta på eit kulturskuletilbod gjennom å leggje til rette for samarbeid mellom kulturskule, skulefritidsordning og frivilligheit, samtidig som ein tek vare på eigenarten til kulturskulen.

- Sikre kommunane fridom til sjølv å finne dei løysingane som gir best kulturskule- og fritidstilbod lokalt, men leggje til rette for tilgjenge, mangfald og kvalitet i det tilbodet som blir gitt.
- Styrkje kulturskulane si rolle som regionale talentaktørar.
- Vurdere korleis kulturtilbodet for barnehagebarn kan forbetrast nasjonalt.
- Sikre ei framleis god Frifond-ordning for barne- og ungdomsorganisasjonar og eigenorganisert frivillig aktivitet.
- Utarbeide ein ny nasjonal bibliotekstrategi for perioden 2020–2023.
- Leggje fram ei språkløve og språkmelding som grunnlag for å sikre at norsk språk held på posisjonen som eit fullverdig samfunnsberande språk i Noreg, og definere ansvaret for å verne og styrkje samisk, dei nasjonale minoritetsspråka og teiknspråk.
- Leggje fram ei barne- og ungdomskulturmelding som skal
  - løfte fram barn og unge som målgruppe og aktive deltakarar
  - medverke til å heve statusen og kvaliteten på kultur som blir skapt og formidla til barn og unge
  - sjå dei ulike satsingane innanfor kulturskule og barne- og ungdomskultur i samanheng
  - sjå på kulturskulane si rolle i eit integreringsperspektiv
  - vurdere korleis ressursar og kompetanse kan spele saman for å komme barn og unge til gode i endå større grad
  - styrkje samarbeidet mellom kultursektoren og kunnskapssektoren

1.12 Ein kunnskapsbasert kulturpolitikk

Kapittel 12 gjer greie for korleis ein skal dekkje behovet for kunnskap som grunnlag for kulturpolitikken og utviklinga av kultursektoren framover.

Kulturpolitikken må byggjast på solid kunnskap om kultursektoren, kva som særmerker sektoren, kva for utviklingstrekk og utfordringar han står overfor, og korleis tiltak og verkemiddel fungerer. Eit kunnskapsbasert kulturliv vil vere ei sterkare samfunnskraft og i større grad medverke til å nå overordna mål for politikkområdet. Det må leggjast til rette for forskning og kompetanseutvikling på kulturfeltet, og tilfanget av relevant statistikk må sikrast. Det skal òg leggjast til rette for langsiktig oppbygging av forskingsmiljø med solid kunnskap om kunst-, kultur- og mediesektoren.

Prioriteringar og vidare oppfølging

- Leggje til rette for forskning og kompetanseutvikling på kulturfeltet og sikre tilfanget av relevant statistikk av høg kvalitet.
- Stimulere til langsiktig oppbygging av forskingsmiljø med solid kunnskap om kunst-, kultur- og mediesektoren, blant anna gjennom å føre vidare KULMEDIA-programmet.
- Arbeide systematisk med å integrere forskning og kunnskapsinnhenting i Kulturdepartementets verksemdar.
- Finansiere langsiktig forskning av høg kvalitet, og sørge for at det blir gjennomført evalueringar, utgreiningar og forskingsprosjekt av meir avgrensa karakter.
- Sørge for at Kulturdepartementets underliggjande verksemdar har planar for utvikling og bruk av kunnskap, statistikk og analysar som er tilpassa eigenarten og samfunnsoppdraget til verksemdene.
- Gi Norsk kulturråd i oppdrag å ta større ansvar for utvikling og produksjon av statistikk, utgreining og analyse på kunst- og kulturområda.
- Samarbeide med andre departement, Noregs forskingsråd og underliggjande etatar om identifisering av kunnskapsbehov, gjennomføring av tiltak og formidling.

1.13 Organisering og ansvarsdeling

Kapittel 13 gjer greie for kva for prinsipp regjeringa foreslår for fordeling av oppgåver og ansvar, grunnlagt i ein ambisjon om betre måloppnåing i kulturpolitikken på alle forvaltningsnivå.

Dei nasjonale kulturpolitiske måla som blir presenterte i meldinga, skal i større grad vise at kulturpolitikken er ei nasjonal satsing der verkemiddel og tiltak på både statleg, fylkeskommunalt og kommunalt nivå inngår.

Stortinget vedtok 8. juni 2017 at vi skal ha eit sterkt folkevalt nivå mellom stat og kommune.

Overføringar av kulturrelaterte oppgåver frå staten til fylkeskommunane skal ha kulturpolitisk grunngeving og vere bidrag til å nå nasjonale kulturpolitiske mål. Departementet har teke utgangspunkt i den nye fylkesstrukturen som blei vedteken 8. juni 2017, i vurderinga av kva oppgåver som eignar seg for overføring til fylkeskommunane.

Desentralisering av oppgåver og delegering av ansvar for oppgåveløysing frå stat til kommunar og fylkeskommunar har vore eit sentralt element i kulturpolitikken frå midten av 70-åra. Mykje makt og mynde er derfor allereie desentralisert på kulturområdet. At avgjerder som har stor innverknad på lokalt og regionalt kulturliv, blir tekne einsidig på statleg nivå, kan vere eit demokratisk problem, fordi dette avgrensar det lokale og regionale handlingsrommet. Den nasjonale kultur-

politikken skal vere med på å fornye politikken på alle forvaltningsnivå og finne verkemiddel tilpassa lokale og regionale rammevilkår. Departementet ser det derfor som eit sjølvstendig kulturpolitisk mål å medverke til å spreie makt i kultursektoren.

Eit viktig kriterium for å fastsetje kva for oppgåver som bør overførast frå stat til fylkeskommune på kulturområdet, er den lokale og regionale forankringa til institusjonen, organisasjonen, aktiviteten eller arrangementet, jf. statlege retningslinjer for oppgåvefordeling. Dette gjeld ikkje berre i kva grad hovuddelen av publikummet er rekruttert regionalt eller lokalt, men òg kva som er hovudformålet og hovudaktivitetane til verksemda. Oppgåver som blir overførte til fylkeskommunen, vil framleis vere ein viktig del av den nasjonale kulturpolitikken, og kan vere viktig og relevant både på lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

Styrke faglege miljø på nasjonalt nivå med stimulerings- og utviklingsmidlar opnar for nasjonale satsingar og fagleg utvikling på tvers av fylkesgrensene. Departementet meiner at viktige nasjonale fagmiljø som medverkar til å sikre kulturarv, kvalitet og utvikling i sektoren, som hovudregel bør vere statlege. Departementet meiner det er særskilt behov for einskapleg styring og sentrale avgjerder for å få ei god oppgåveløysing med tanke på nasjonale fellestenester og digitale løysingar.

Staten vil ta ansvar for ordningar der tilskot blir fordelte ut frå vedtak som er gjorde på grunnlag av kunst- og kulturfagleg skjønn, basert på ein brei og samansett søkjarmasse frå heile landet. Med bakgrunn i dette meiner departementet at flesteparten av dagens ordningar under Norsk kulturråd bør førast vidare.

Tilskot til verksemdar som er spesialiserte og/eller unike i nasjonal samanheng, bør etter departementets vurdering i hovudsak vere eit statleg ansvar. Kva for tiltak dette skal omfatte, vil vere ei fagleg og skjønnsmessig vurdering, der det blant anna må leggjast vekt på nyskaping og kulturtilbod som er retta mot særskilde grupper. Andre oppgåver som føreset eit nasjonalt overblikk, er stimulerings- og utviklingsmidlar som blir fordelte av faglege organ på nasjonalt nivå, og landsomfattande ordningar og nasjonale satsingar som blir forvalta av andre nasjonale aktørar.

Noko av det som er særlege med verkemiddelbruken på kulturfeltet, er at departementet fordeler tilskot til ei rekkje namngitte mottakarar på grunnlag av stortingsbehandlinga av statsbudsjettet. Departementet vil i større grad leggje opp til prosessar der midlar blir fordelte på bakgrunn av eit regelverk med føresegnar som byggjer på overordna mål og føringar som blir lagde fram for Stortinget. Dette vil vareta krav om offentlegheit og likebehandling i forvaltninga av tilskot.

Departementet meiner det vil vere rett å overføre meir av ansvaret for tilskotsforvaltninga til underliggjande verksemdar. For å vareta eit nasjonalt overblikk

på tvers av ulike område vil departementet særleg vurdere overføring av fleire oppgåver til Norsk kulturråd. Ei sentral oppgåve for Norsk kulturråd er å sørge for god og formålstenleg forvaltning av offentlege tilskot. Dette gir unik innsikt i kva som rører seg i norsk kulturliv, og Kulturrådet arbeider aktivt med å gjere dette tilgjengeleg for vidare kunnskapsproduksjon, statistikk og analyser.

Prioriteringar og vidare oppfølging

Regjeringa vil arbeide vidare med organisering og ansvarsdeling etter denne innretninga:

- Gi fylkeskommunane større ansvar for kulturoppgåver på regionalt nivå:
  - Overføre dagens tilskotsmidlar til tiltak og arrangement som har sterk lokal og regional forankring, og som ikkje har ein etablert posisjon på nasjonalt nivå.
  - Sikre ei fordeling av midlar som blir overførte til fylkeskommunane der ein unngår uheldige omfordelingskonsekvensar.
- Føre vidare prinsippet om delt finansiering mellom stat og region for eit nasjonalt nettverk av profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjonar med minst éin institusjon i kvart fylke, i tillegg til musea i det nasjonale museumsnettverket.
  - Avslutte ordninga med faste fordelingsnøklar knytte til statens budsjettvedtak.
  - Auke den fylkeskommunale prosentdelen, slik at den regionale prosentdelen normalt utgjer hovuddelen av tilskotet til kulturinstitusjonar med delt finansiering. Departementet vil gå i dialog med kvar enkelt fylkeskommune, med sikte på å komme til semje om prosentfordeling av statleg versus regional finansiering.
  - Vurdere om den statlege finansieringa av kulturverksemdar som fylkeskommunane heretter får hovudansvaret for, skal innrettast med forskriftsfesta tilskotsordningar.
- Initiere systematisert dialog mellom Kulturdepartementet og fylkeskommunane, inkludert årlege kontaktmøte med brei deltaking frå kultursektoren og offentlege styresmakter på ulike forvaltningsnivå.
- Bruke konsultasjonsordninga mellom kommunesektoren (KS) og regjeringa som eit verktøy for å sikre dialog om måloppnåing.
- Gjennomgå kulturlova med sikte på å styrkje kulturområdet som del av kommunal og regional planlegging, styrkje samhandlinga mellom forvaltningsnivåa og sikre armlengdsprinsippet.
- Vurdere å tydeleggjere nasjonale forventningar til kommunal og regional planlegging i tråd med dei nasjonale kulturpolitiske måla, jf. plan- og bygningslova § 6-1.

- Staten skal framleis ha ansvar for oppgåver som krev eit nasjonalt overblikk for å bli løyste på ein god måte:
  - Føre vidare tilskotsordningar der vedtak blir gjorde på grunnlag av kunst- og kulturfagleg skjønn ut frå ein brei søkjarmasse frå heile landet. Dette omfattar flesteparten av dagens ordningar under Norsk kulturråd.
  - Halde oppe nasjonale fagmiljø, fellestenester og stimulerings- og utviklingsmidlar som gir høve til nasjonale og internasjonale satsingar.
  - Føre vidare tilskot til verksemdar som er spesialiserte og/eller unike i nasjonal samanheng, og tilskot til det arbeidet landsomfattande frivillige organisasjonar gjer for å styrkje og bygge opp under lokal og regional aktivitet.

1.14 Økonomiske og administrative konsekvensar

Oppfølginga av meldinga vil kunne skje ved omprioritering av tilgjengelege ressursar til kulturformål. Alle tiltak, strategiar og prioriteringar som blir omtalte i meldinga, kan gjennomførast innanfor dei gjeldande ressursrammene.

Økonomiske og administrative konsekvensar av endra oppgåvefordeling må handterast i ordinære budsjettprosessar.

2. Komiteens merknader

2.1 Generelle merknader – kulturpolitikken framover

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Marianne Haukland, lederen Kristin Ørmen Johnsen og Tage Pettersen, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal og Morten Wold, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Venstre, Grunde Almeland, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch Lossius, er glad for at regjeringen har lagt frem en kulturmelding, Meld. St. 8 (2018–2019) Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida. Komiteen mener at meldingen kan danne grunnlaget for en mer overordnet politisk debatt om kulturpolitiske utfordringer i årene som kommer.

Komiteen merker seg at meldingen skisserer den overordnede politiske retningen for kulturpolitikken fremover, den beskriver prioriteringer for å utnytte handlingsrom i kulturlivet og den presenterer nye nasjonale kulturpolitiske mål. Videre er det i meldingen beskrevet virkemidler og tiltak både på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå.

Komiteen er positiv til hovedbudskapet i meldingen om at kunst og kultur er ytringer med samfunnsbyggende kraft, og at et rikt og variert kulturliv er en forutsetning for ytringsfrihet og et velfungerende demokrati. Komiteen slutter seg til at kulturen kan virke demokratibyggende, og at det er hovedbegrunnelsen for å føre en aktiv kulturpolitikk.

Komiteen mener at deltakelse i kulturaktivitet er berikende for den enkelte, og at kulturaktiviteter også innebærer at man blir vant til å møte et mangfold av meninger og ytringsformer. Kulturlivet skal fremme toleranse og forståelse for andre, og skape refleksjon og innsikt om verdier, identitet og samfunn. Komiteen slutter seg til at kulturpolitikken skal legge vekt på verdier som mangfold, nyskaping og høy kunstnerisk og kulturfaglig kvalitet. Det er avgjørende at kunst- og kulturlivet stadig arbeider for å nå ut til nye målgrupper.

Komiteen mener at kunst har en sentral rolle i det moderne samfunnet ved at den gir oss et mangfold av opplevelser og setter dagsorden. Kunstnere står for en viktig del av meningsbrytningen i samfunnet. Komiteen vil understreke at det er viktig å sikre at kulturlivet er selvstendig, og at man skal unngå at offentlige myndigheter griper inn i kunstneriske og kulturfaglige valg.

Komiteen mener at skal kultursektoren klare å være relevant for alle grupper i samfunnet og representere alle variasjoner i befolkningen, må det være vilje til å prioritere offentlig finansiering av kunst og kultur.

Komiteen stiller seg bak regjeringens brede forståelse av mangfoldsbegrepet (inkl. dimensjoner som sosial og kulturell bakgrunn, kjønn, funksjonsevne, religion, alder m.m.) og at denne skal ligge til grunn for de politiske prioriteringene for å sikre relevans og representativitet i kulturlivet.

Komiteen slutter seg til kulturmeldingens overordnede og nasjonale kulturpolitiske mål fremhevet på side ni, stadfestet som et «fritt og uavhengig kulturliv» som:

- skaper kunst- og kulturuttrykk av ypperste kvalitet
- fremmer danning og kritisk refleksjon
- tar vare på og formidler kulturarven
- skaper og formidler et kulturtilbud som blir opplevd som relevant, og som representerer befolkningen
- er tilgjengelig for alle og oppmuntrer den enkelte til å oppleve og delta i kulturaktiviteter
- tilbyr møteplasser og bygger fellesskap
- fornyer seg og viser evne til omstilling
- har internasjonal gjennomslagskraft og fremmer interkulturell dialog
- styrker norsk språk, de samiske språkene, de nasjonale minoritetsspråkene og norsk tegnspråk som grunnleggende kulturbærere

Komiteen mener disse målene danner et godt grunnlag for utforming av kulturpolitikken.

Komiteen merker seg at målene vil bli konkretisert og fulgt opp i årlige budsjettproposisjoner og i kommende stortingsmeldinger og strategidokumenter om avgrensede områder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at Meld. St. 8 (2018–2019) Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida blant annet har som formål å danne grunnlaget for en mer overordnet politisk debatt om kulturpolitiske utfordringer i årene som kommer.

Flertallet registrerer og er glade for at norsk kulturliv blomstrer og er i stadig vekst. For eksempel gjør norske artister og låtskrivere det stort både i inn- og utland. Det produseres norske filmer og serier som aldri før, og de vekker stadig større oppmerksomhet både her hjemme og i utlandet, det samme gjør norske skuespillere. Vi har klassiske musikere i verdenstoppen, og vi har et stort antall forfattere som høster anerkjennelse både i Norge og i utlandet. Ikke minst var Norge fokusland under Berlinale vinteren 2019. I april 2019 har norsk jazz en sentral plass under verdens største jazzmesse, Jazzahed i Bremen, Tyskland. Og Norge er hovedland under bokmessen i Frankfurt 2019.

Flertallet viser til at regjeringen i meldingen viser en tydelig retning i kulturpolitikken. Kulturlivet, frivilligheten og medieoffentligheten er selvstendige byggesteiner i samfunnet. De skal kunne utvikles mest mulig på egne premisser uten statlig overstyring. Det offentlige skal legge til rette for utvikling og et mangfold av private og offentlige finansieringskilder. Det er en viktig oppgave å verne om kulturarven vår. Videre skal kulturlivet være relevant og representativt for hele befolkningen og medvirke til at enkeltmennesker får frihet og mulighet til å uttrykke seg.

Flertallet mener at Norge skal være et land der alle kan lykkes, samme hvilken bakgrunn de har. Kulturpolitikken må medvirke aktivt til dette og fremme kunstnerisk kvalitet og autonomi. Det er viktig å spre makt i den offentlige kultursatsingen.

Flertallet viser til at kulturmeldingen vil bli etterfulgt av egne stortingsmeldinger og strategidokument som skal konkretisere behov og tiltak på delområder av kulturpolitikken. Regjeringen vil legge frem en kunstermelding, barne- og ungdomskulturmelding, museums melding, språkmelding, nasjonal bibliotekstrategi og strategi for kultur og reiseliv. Konkrete behov og tiltak som følge av kulturmeldingen vil også bli fulgt opp i de årlige budsjettproposisjonene til Stortinget. Regjeringen vil i 2020 også legge frem en stortingsmelding om kulturminnepolitikken.

Flertallet er positive til at meldingen anerkjenner rikdommen Norge har med to norske skriftkulturer og skriftspråk – nynorsk og bokmål. Flertallet mener at i arbeidet med den kommende språkloven og språkmeldingen er det viktig med målrettede tiltak som bedrer situasjonen for nynorsk og nynorskbrukerne, som er i mindretall.

Flertallet understreker viktigheten av å ivareta kirkens rolle som en tradisjonell kulturbærer i det norske samfunnet.

Flertallet viser til at Enger-rapporten viste at en dobling i kulturbudsjettet ikke gav økt kulturforbruk, og at rapporten blant annet slår fast at hovedtyngden av ressursene i de rødgrønnes kulturløft gikk til institusjonene og i mindre grad til kunstnere.

Videre viser en rapport fra Telemarkforskning fra 2015 at kunstnerinntektene sank med hele 15 pst. fra 2006–2013. Dette uavhengig av at antall kunstnere steg, og at stipender og statlige bevilgninger gikk opp. Rapporten viste også at folk ikke benyttet seg nok av kulturtilbudene, og at betalingsviljen for kultur er liten.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener kunst og kultur er grunnleggende for å skape gode liv og et godt samfunn. Kultur gir folk gode opplevelser og nye perspektiver. Kunst og kultur binder folk sammen og skaper store og små fellesskap. I et samfunn som vektlegger demokrati, fellesskap og ytringsfrihet, er en sterk kulturpolitikk helt nødvendig.

Mange får ikke muligheten til å oppleve kunst og kultur. Bakgrunn, økonomi og livssituasjon har mye å si for hvem som får delta. For disse medlemmer er dette uakseptabelt. Kulturpolitikken skal sørge for at alle får muligheten til å oppleve ulike typer kultur gjennom hele livet, og det i hele landet. Da Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti dannet regjering i 2005, ble det startet en historisk satsing i kulturpolitikken. Gjennom Kulturløftet ble kulturpolitikken løftet politisk og økonomisk. Kulturens andel av statsbudsjettet ble økt hvert år til vi i 2014-forslaget til budsjettet nådde målet om 1 pst. av statsbudsjettet til kulturformål.

Kulturløftet ga viktige løft til kulturfeltet, skapte større aktivitet over hele landet, gjorde at flere kunne oppleve kunst og kultur, og at flere kunne leve av å skape den. Da regjeringen Solberg overtok i 2013, stoppet kultursatsingen helt opp. Siden da har kulturens andel av statsbudsjettet sunket årlig. Kuttpolitikken og passiviteten har gjort at kulturlivet har gått glipp av viktige satsinger. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstrepartis mål er klart: det trengs et nytt løft for kulturen!

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, peker på at like viktig som at det går godt i det profesjonelle kulturlivet, er det at kulturen er tilgjengelig for alle. Kulturlivet skal gi flest mulig mulighet til å delta og å utfolde seg. Alle skal få sjansen til å delta i kulturaktiviteter og kunne oppleve for eksempel dans, musikk, litteratur, teater, filmer og serier, billedkunst, litteratur og dataspill.

Flertallet viser til at meldingen peker på at for å kunne realisere visjonen om at alle har rett til kultur, må kunst- og kulturuttrykk spres til flere, og befolkningen må kunne ta del i kulturlivet på nye måter. Kulturgodene skal være tilgjengelige for alle grupper i befolkningen, uavhengig av alder, kjønn og funksjonsevne. Dette vil ikke si at alle typer grupper skal være brukere av alle typer kultur, men alle skal ha et likeverdig tilbud.

Flertallet er tilfreds med at regjeringen i meldingen vil øke representasjonen i alle ledd og sikre en mer mangfoldig rekruttering til kunst- og kulturrelaterte yrker, blant annet gjennom aspirantordningen under Norsk kulturråd. Regjeringen vil også støtte opp under institusjoner og aktører som gjør en spesiell innsats for integrering, og som ønsker å gjennomføre tiltak for å øke det kulturelle mangfoldet og nå ut til nye grupper. Flertallet er også glade for at regjeringen vil arbeide for at alle barn og unge får delta på kulturaktiviteter, hvor fritidskortet for alle barn mellom 6 og 18 år er et av virkemidlene.

Komiteen viser videre til en av regjeringens kultursatsinger, Talent Norge, som har som mål å hjelpe unge mennesker med kunstnerisk talent på veien mot en profesjonell karriere. Talent Norge samarbeider med toneangivende miljøer innen kunst og kultur for å finne de beste prosjektene, og går inn i både nye og etablerte satsinger. Komiteen viser til at det er etablert mer enn 500 talentutviklingsplasser i sjangrene dans, film, litteratur, musikk, scenekunst og visuell kunst. I tillegg er det satt i gang prosjekt på tvers av sjangre.

Komiteen viser til at felles for alle prosjekter som støttes, er at de må ha med minst én privat partner som vil bidra finansielt til prosjektet. De tre første årene medvirket Talent Norge til å bygge opp talentsatsinger verdt mer enn 211 mill. kroner, og av dette var 131 mill. kroner private bidrag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil at ambisjonene for kulturfeltet skal heves, og at tersklene for deltakelse skal senkes. Styrkingen av kulturpolitikken skal komme hele landet til gode og sørge for at flere får oppleve kunst og kultur.

For disse medlemmer trenger kulturpolitikken ingen annen begrunnelse enn den verdien kunst og kul-

tur har i seg selv, og den verdien den gir for alle som får ta del i den. Men det å satse på kultur gir også store ekstregevinster på en rekke samfunnsområder. Kulturopplevelser bidrar til god folkehelse, til næringsutvikling og arbeidsplasser.

Disse medlemmer vil påpeke at satsingen på kunsten er et kjerneområde i kulturpolitikken. Kunst kan være grensesprengende. Noen ganger vekker den ubehag, andre ganger inviterer den til ettertanke, eller den utfordrer etablerte sannheter og moralske verdier. Enkelte ganger er det eneste målet med kunsten at den blir sanset som kunst i seg selv. Også kunst som bare blir opplevd av en håndfull personer, er verdifull. Disse medlemmer mener kunsten har en viktig egenverdi. Tallet på publikummere eller produksjoner må derfor ikke være den eneste indikatoren for måloppnåelse på kulturområdet.

Disse medlemmer mener regjeringen har lagt frem en kulturmelding som har gode beskrivelser av viktigheten av kunst og kultur. Disse medlemmer viser til at meldingen berører hovedtrekkene i kulturpolitikken, men uten at det foretas noen gjennomgang av utfordringer og muligheter innenfor de enkelte kunst- og kulturfeltene. Disse medlemmer etterlyser konkrete, målbare målsettinger for de forskjellige kulturområdene og mener på bakgrunn av dette at meldingen heller ikke gir et godt grunnlag for å kunne vurdere fremtidige kulturpolitiske virkemidler og organisering av kulturlivet. Disse medlemmer registrerer at kulturmeldingen skal følges opp av flere stortingsmeldinger og strategier innen forskjellige sektorer, og har derfor en klar forventning om at delmeldingene er betydelig mer konkrete enn det meldingen er. Disse medlemmer vil påpeke at kulturmeldingen har få konkrete forslag til hvordan kulturlivet skal styrkes. Tvert imot avsluttes meldingen med å slå fast at kulturpolitikken skal måtte operere innenfor trangere økonomiske kår fremover. Dette betyr at stillstanden i kulturpolitikken fortsetter under denne regjeringen. Disse medlemmer mener det er på høy tid med et skifte og en ny kultursatsing.

Disse medlemmer mener at en ambisiøs kulturpolitikk forplikter, også økonomisk. 1 pst. av statsbudsjettet må igjen settes av til kulturformål.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti understreker at kunsten og kulturen har en grunnleggende viktig egenverdi, som frie ytringer for demokratiet og som goder som gir livene våre mening. Sosialistisk Venstrepartis mål er høy kvalitet og et rikt og mangfoldig kulturliv for de mange, uavhengig av økonomi og adresse.

Dette medlem viser til at kunstens og kulturens frihet og selvstendighet er avgjørende for et demokra-

tisk samfunn. Derfor mener dette medlem at armlengdes-avstand-prinsippet må forsvares.

Fellesskapet må sørge for god finansiering av kunst og kultur basert på faglige vurderinger og fagfellevurderinger, ikke markedsretting og private meseners smak. Dette medlem mener at en svekking av fellesskapets ansvar for finansiering vil ramme kunstens frihet, selvstendighet og bredde hvis flere blir avhengige av kommersielle interessers støtte og konkurransen om fellesskapets kroner blir større. En kraftig forbedring av kunstnerøkonomien er også viktig for frie og selvstendige kunstnere, slik som Kulturutredningen 2014 viste.

Dette medlem slutter seg videre til målene i «Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida», men viser til at meldingen ikke varsler økte rammer selv om det er nødvendig for å nå de gode målene.

Dette medlem viser derfor til Sosialistisk Venstrepartis forpliktende mål om å bruke 1 pst. av statsbudsjettet til kulturformål. Dette medlem mener det er nødvendig å prioritere kunst og kultur økonomisk for å sikre at alle uavhengig av adresse og lommebok får oppleve og delta i kunst og kultur, og for å bidra til kunsten og kulturens selvstendighet. Kunstnere og kulturarbeideres økonomi må styrkes blant annet gjennom flere stipender, bedre vederlag, høyere honorarer og grunnleggende sosiale rettigheter. Dette medlem mener institusjonene og Norsk kulturfond må styrkes økonomisk for å skape et enda rikere og mer variert kulturliv av høy kvalitet i fremtiden.

Dette medlem mener videre at oppsplitting og svekkelse av den nasjonale kulturpolitikken gjennom å redusere den statlige finansieringen av institusjoner slik det varsles i meldingen, vil gi dårligere kulturtilbud i regionene. En oppsplitting vil gi mindre forutsigbarhet og svakere fagmiljøer og forvaltning. Når en større del av ansvaret legges regionalt, er det også en reell bekymring for at prinsippet om armlengdes avstand til politiske myndigheter svekkes. Staten skal fortsatt ha et ansvar for å sikre stabile kulturinstitusjoner i hele landet.

Dette medlem vil heller bruke økte rammer til å bygge opp den kulturelle grunnmuren gjennom et nasjonalt løft for bibliotekene, legge til rette for åpne og gratis fritidstilbud i hele landet og skape en kulturskole der flere kan delta. I tillegg vil dette medlem bygge opp det lokale og regionale kulturlivet med ny politikk, som regionale kulturfond og en kulturlov som stiller tydeligere krav til kulturforvaltning lokalt og regionalt.

Særskilte kulturområder

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at den kulturelle grunnmuren er en sentral bærebjelke i lokalsamfunnene. Den kulturelle grunnmuren er de lokale fritidstilbudene og kulturelle arenaer slik som korps, fritidsklubber, bibliotek, kor,

kulturskoler, frivillige organisasjoner, spillesteder, kinoer, festivaler m.m. Disse medlemmer verdsetter det lokale og frivillige kulturlivet. Det er ingen tvil om at de lokale arenaene er verdifulle møteplasser som skaper samhold og trivsel. Det lokale kulturlivet produserer opplevelser, sosiale aktiviteter, talenter, kunstnere og kulturutøvere på tvers av sosiale skillelinjer. Dette er viktige fellesskapsarenaer.

Disse medlemmer ønsker en kulturpolitikk der det lokale og frivillige kulturarbeidet blir gitt høyere prioritet, og mener det må tas et samlende og helhetlig grep for å fremme denne viktige delen av norsk kulturliv. I kulturutredningen fra 2014 konkluderte Enger-utvalget med at Kulturløftet 1 og 2 først og fremst hadde betydd et løft for de statlige satsingene innen kulturfeltet, samt idrett og frivillighet, men at den lokale kulturelle grunnmuren bestående av bibliotek, museer og kulturskoler ikke hadde vokst tilsvarende. Disse medlemmer viser til at i forkant av 2013-valget lanserte den rødgrønne regjeringen ambisjonene for Kulturløftet 3, der lokal kultur fikk en framtrædende plass. Disse medlemmer vil fortsatt prioritere å styrke den kulturelle grunnmuren, i tråd med Enger-utvalgets anbefalinger.

Komiteens medlem fra Senterpartiet deler regjeringens mål om at kulturen skal være representativ og relevant, men reagerer samtidig på at meldingen i svært liten grad omtaler fritidskulturen og det lokale kulturlivet. Dette medlem er stolt av at Kulturløftet under den rødgrønne regjeringen innebar en dobling av kulturbudsjettet og et taktskifte i kulturpolitikken. Statistikk viser imidlertid at folkebibliotek, kulturskoler og fritidsklubber i liten grad fikk ta del i veksten. Senterpartiet mener derfor det er behov for en ny giv i kulturpolitikken. Dette bør først og fremst skje gjennom et lokalt kulturløft, for å forsterke den kulturelle grunnmuren; lokale kulturinstitusjoner og kulturaktivitet. Dette medlem mener det er på tide å dreie hoveddelen av veksten i kulturmidler i favør av det lokale kulturlivet, og viser til at Senterpartiet har som mål å realisere et løft for lokalt kulturliv. Det vil Senterpartiet gjøre blant annet ved å prioritere lokalt kulturliv gjennom å sette av 1 pst. av statsbudsjettet til kulturformål.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er svært positive til bibliotekenes utvikling under denne regjeringens langsiktige arbeid med biblioteksektoren gjennom Nasjonal bibliotekstrategi 2015–2018. Strategien ble vedtatt som en konsekvens av Enger-utvalgets rapport i 2013, som slo fast at det lokale kulturlivet trengte et løft. Flertallet vil fremheve at biblioteksektoren har fått et stort løft gjen-

nom strategien, og at det er en positiv utvikling både når det gjelder engasjement og antall besøkende, som det er ønskelig at skal fortsette.

Flertallet ønsker å understreke at regjeringen i forbindelse med Bokåret 2019 bidrar med 30 mill. kroner av spillmidlene for å styrke litteraturformidlingen i bibliotekene og andre institusjoner som fremmer lese-lyst og leseglede. Flertallet mener at slik satsing vil bygge videre på og utnytte det løft som er gitt bibliotekene i strategiperioden.

Flertallet mener innholdet i Bokåret 2019 er et godt initiativ for å sikre fortsatt høy aktivitet i bibliotekene i påvente av ny Nasjonal bibliotekstrategi 2020–2023.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener norsk litteratur trenger et politisk løft som må sikres gjennom en egen litteraturstrategi med økt stimulering av lesetiltak, økt innsats i innkjøpsordningene og overfor forfatterne, satsing på formidlingsarenaer og litteraturfestivaler, samt en boklov som sikrer fastprissystemet og dermed det litterære mangfoldet og forfatternes mulighet til å leve av arbeidet sitt.

Disse medlemmer mener bibliotekene har en viktig rolle både som møteplass og formidlere av kulturopplevelser. Disse medlemmer mener at skolebibliotekene må styrkes, og har forventning om at den varslede barne- og ungdomskulturmeldingen løfter dette området.

Disse medlemmer viser til at en styrket satsing på lesing og litteraturformidling er en svært viktig oppgave, som ikke først og fremst løses gjennom nasjonale bokår og store utenlandssatsinger, men gjennom langsiktige tiltak og utvikling. Disse medlemmer vil peke på at bibliotekene har en sterk regional struktur, og at fylkesbibliotekene bør være en viktig aktør når det regionale kulturlivet skal styrkes. Disse medlemmer understreker at Nasjonalbiblioteket fortsatt må legge til rette for utvikling og nyskaping, og at de nasjonale leseorganisasjonene bør styrkes.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at for å få et nødvendig løft for folke- og skolebibliotekene trengs det blant annet en sterkere lovregulering av tilgang på skolebibliotek, et solid økonomisk løft for folkebibliotekene og en videreutvikling av biblioteksstrategien. Dette medlem viser til at dette er foreslått av Sosialistisk Venstreparti en rekke ganger, og sist i Innst. 64 S (2018–2019).

Dette medlem viser til at fritidsklubber og lignende tilbud til ungdom regnes som en del av den kulturelle grunnmuren, men i motsetning til bibliotek og kulturskole er det ikke satt krav til kommunene om å

sikre tilgang til dette. Dette medlem viser til Innst. 205 S (2018–2019), der dette ble foreslått sist. Dette medlem viser til at det i den planlagte gjennomgangen av kulturloven vil være naturlig å ta inn en forpliktelse for kommunene om å tilby et åpent fritidstilbud til ungdom i alle kommuner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er opptatt av å bevare den desentrale kinostrukturen for at folk i hele landet skal ha mulighet til å se film på kino. Disse medlemmer mener det må satses mer på filmskaping og talentutvikling i alle deler av landet, gjennom styrking av filmregionene og Filmfondet. Norsk film og norske TV-serier må derfor få økte produksjonsmidler, og filminsentivordningen må videreutvikles og bli en rettighetsfestet ordning under Nærings- og fiskeridepartementet for å sikre flere arbeidsmuligheter for norske filmarbeidere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen har som mål å legge til rette for et bredt og variert filmtilbud av høy kvalitet. Derfor styrket regjeringen rammen for tilskuddsordningen under Filmfondet med 30,9 mill. kroner fra saldert budsjett 2018. De regionale filmfondene ble i budsjettet for 2018 styrket med 2 mill. kroner, og tilskuddet til bygdekinoer ble i budsjettet for 2018 økt med 2,5 mill. kroner til totalt 9,5 mill. kroner. Regjeringen foreslår også å opprette en nasjonal filmkomisjon.

Insentivordningen for internasjonale film- og TV-produksjoner i Norge ble i budsjettet for 2018 økt med 10 mill. kroner. Flertallet viser til at regjeringspartiene i Granavolden-plattformen vil vurdere utvidelse av insentivordningen for film- og TV-produksjon i Norge.

Flertallet peker på at regjeringspartiene i Granavolden-plattformen vil gjennomgå tilskuddsordningene på filmområdet for å vurdere om de er tilpasset endringene og sikre at de bidrar til å nå de filmpolitiske målene.

Komiteen viser til at regjeringen vil legge frem en museums melding som skal gjennomgå situasjonen for museumssektoren, inkludert de samiske museene, i lys av museumsreformen. Meldingen skal videre drøfte framtidsutfordringer og -muligheter for museene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener at det må utvikles en kvalifiseringsordning for museene, og ser frem til at dette vurderes nærmere i museums meldingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener museene må styrkes slik at de kan utvikle kvaliteten i alle deler av arbeidet. Derfor mener disse medlemmer at det må legges til rette for at museene møter publikum på nye måter og blir åpnere møtearenaer.

Disse medlemmer vil bevare kulturarven som ressurs og kilde til kunnskap, opplevelse og verdiskaping. Derfor er det behov for gode og forutsigbare rammevilkår. Disse medlemmer viser til at kulturminnefeltet i dag er fragmentert, og mener det er behov for en samordning av feltet som skal sikre en helhetlig kulturvernpolitikk, og legge til rette for digitalisering og samarbeid på kulturvernefeltet.

Disse medlemmer mener kulturminner og kulturmiljøer er viktige deler av det vi kaller samfunnets kollektive hukommelse – vår nasjonal arv. Vikingskip, middelalderkirker og andre kulturminner bidrar til kunnskap, fortellinger, opplevelser, turisme, næringsutvikling m.m. Disse medlemmer viser til at Stortinget i 2005 vedtok ambisiøse nasjonale mål på kulturminnefeltet, blant annet et mål om en kraftig opptrapping av tilskuddsmidlene i kulturminnevernet. De viktigste nasjonale målsettingene skulle etter planen nås innen 2020, jf. St.meld. nr. 16 (2004–2005) Leve med kulturminner. Dette ble fulgt opp av den rød-grønne regjeringen i perioden 2005–2013 med kraftig opptrapping av tilskuddsmidlene i kulturminnevernet.

De siste fem årene har den sittende regjeringen unnlatt å trappe opp bevilgningene slik det har vært forutsatt. Derfor er vi nå i en situasjon hvor en ikke klarer å nå 2020-målsettingene. Disse medlemmer har en klar forventning om at det i stortingsmeldingen om kulturminnevern kommer en offensiv satsing med økte bevilgninger.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser ellers til Senterpartiets alternative budsjett, hvor det for 2019 ble foreslått 138 mill. kroner mer enn regjeringens forslag for å ta vare på kulturarven.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen i 2020 vil fremme en stortingsmelding om kulturminnevern.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti etterlyser tiltak for å sikre et mangfoldig scenekunstliv. Disse medlemmer mener dette kan gjøres ved å etablere og støtte de mindre, kunstnerstyrte scenene som fyller et rom mellom det frie feltet og institusjonene i de større byene i Norge. Disse medlemmer forventer at den varslede kunstnermeldingen omtaler hvordan det kan legges bedre til rette

for mer visning og turneer av scenekunstproduksjoner, og at det arbeides aktivt med publikumsutvikling for å få flere institusjoner og det frie feltet til å nå ut til flere. Det er i dag for store klasseforskjeller i folks kulturbruk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig at kulturlivet skal få vilkår til å utvikle seg på egne premisser, ut fra lokalt engasjement og skaperglede hos enkeltmennesker. Det innebærer at politikkenes oppgave er å skape gode rammevilkår for at kunsten og kulturen kan utfolde seg, og at initiativene skal komme fra kulturen selv. Flertallet mener derfor det er en dårlig idé at staten skal etablere scener som man mener skal «fylle et rom». Flertallet mener at slike initiativ må komme fra kulturlivet og kunstnerne selv, og så er statens ansvar å sørge for gode rammevilkår.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at de regionale kompetansesentrene for dans og musikk er viktige for å sikre en god infrastruktur i hele landet. Disse medlemmer viser til at disse sentrene er gode eksempler på regional infrastruktur som bør styrkes, da de både har stor betydning for regionalt kulturliv og bidrar til å binde sammen de nasjonale og regionale miljøene.

Disse medlemmer viser til at det nærmeste man kommer en infrastruktur for det frie dansefeltet, er de regionale kompetansesentra for dans. De tilbyr blant annet arbeidslokaler, produsentstøtte, faglig utvikling og tilrettelegger for turneer, i tillegg til å spre informasjon. Sentrene er i dag avhengig av prosjektmidler, og opplever at midlertidighet og sammensatt finansiering hindrer langsiktig planlegging.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at Norske Dansekunstnere foreslår en finansieringsmodell der noen av de etablerte sentrene blir finansiert gjennom et samarbeid mellom stat, fylke og kommune, som hver gir en tredel av tilskuddet mens andre blir fullfinansiert regionalt. Nye og mindre etablerte sentre foreslås fortsatt finansiert av Norsk kulturråd. Det synes disse medlemmer framstår som en god modell for finansiering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er opptatt av kunst i det offentlige rom og mener det bør stilles krav om mer kunst og utsmykning i det offentlige rom (KORO), både utendørs og i bygg.

2.2 Kunstpolitikk og kunstnerøkonomi

Kunsten tilbyr mennesker opplevelser og erkjennelse. Komiteen er opptatt av at ulike uttrykk, sjangre, kunstsyn og tradisjoner må få rom til å brytes mot hverandre for å sikre kunstnerisk utvikling. Dette er sentralt for nyskaping og innovasjon og for at kunsten kan holde frem med å overraske og kritisere. Kunstpolitikken må derfor legge til rette for både stabilitet, fleksibilitet og fornying på alle kunstfelt.

Norge har relativt mange kunstnere som driver profesjonell skapende virksomhet. Tilfanget av kunst- og kulturarbeidere ser ut til å øke i takt med et bredere utdanningstilbud. For de fleste kunstnere er det likevel vanskelig å livnære seg av inntekter fra kunstnerisk virke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til Kunstnerøkonomiutredningen fra 2015, som viser at det har vært en nedgang i inntektene fra kunstnerisk virke i perioden 2006 til 2013, men en økning i inntektene fra kunstnerisk relatert arbeid. Statens virkemiddel for kunstnerøkonomien har tradisjonelt rettet seg mest mot produksjon av kunst. Kulturutredningen 2014 peker på at flere kunstnere må kunne fungere kommersielt, og Kulturdepartementet har de siste årene iverksatt flere tiltak for at kunstnere skal kunne få mer inntekter fra sitt kunstneriske virke.

Flertallet viser til at regjeringen vil fremme en kunstermelding som bl.a. skal se på forholdet mellom dagens kunsterpraksis og statlige ordninger, og undersøke hvordan kunstnere kan øke de kunstneriske inntektene sine. Meldingen skal også bidra til at virkemidlene fremmer kvalitet, fleksibilitet, mangfold og nye stemmer og kunstuttrykk, samtidig som mer etablerte kunstnere blir sikret et godt grunnlag for å utvikle seg.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er høye forventninger til den varslede kunstermeldingen. Disse medlemmer mener det i meldingen bør varsles flere hjemler, indeksregulering av stipendene og konkrete tiltak for å styrke kunsterens sosiale rettigheter.

Disse medlemmer viser til at etableringen av en danse- og skuespillerallianse har sikret faste stillinger med forutsigbarhet i et ellers uforutsigbart felt. Denne ordningen bør få økt tilskudd, og lignende ordninger bør utarbeides for musikere og eventuelt andre kunstfelt der det er ønske om det.

Disse medlemmer mener institusjonene må sikres rammebetingelser som gjør det mulig å ha en tilstrekkelig stor andel fast ansatte. Disse medlemmer

mener de delene av pensjonsregelverket som fortsatt står uløst for enkelte institusjoner, skal løses.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil bedre kunstneres levekår gjennom en videreføring av kunstnerøkonomireformen som styrker eksisterende og oppretter nye støtteordninger. Disse medlemmer mener at arm-lengdes-avstand-prinsippet må forsvares, og støtter kunstnerne i at oppnevning retten må forbli hos kunstnerorganisasjonene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at svært mange kunstnere i dag arbeider som selvstendig næringsdrivende, og derfor mangler en rekke sosiale rettigheter. Disse medlemmer mener at det i den varslede meldingen bør foreslås en utredning av en oppdragsgiveravgift, der de som bestiller oppdrag av frilansere og selvstendig næringsdrivende må betale tilsvarende en arbeidsgiveravgift. Inntektene skal på samme måte gå til å finansiere utgifter til for eksempel pensjon og sykepenger for frilansere og selvstendig næringsdrivende.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett for 2019 la fram en kunsterpakke som styrket kunstnerøkonomien gjennom å:

- Opprette 100 nye hjemler for kunsterstipend.
- Innføre en regelstyrt ordning, der kunsterstipend automatisk reguleres med minimum lik økning som rammen i lønnsoppgjøret i staten. Kunsterstipend skal alltid være minst 50 pst. av en gjennomsnittlig norsk heltids årsinntekt.
- Sette av midler til å opprette en musikerallianse etter modell av skuespiller- og danseralliansen for å sikre frilansere forutsigbarhet gjennom faste ansettelser mellom arbeidsforhold.
- Innføre utstillingshonorar for de visuelle kunstnerne ved å utvide prøveordningen og gjøre den permanent.
- Innføre utstillingsvederlag med innbetaling til BONO for fordeling til kunstnerne.
- Unnta kunsterstipendene fra kravet om minst 20 pst. stilling og 1 G for opptjening av pensjonspoeng, slik at også kunstnere kan få en skikkelig pensjon.

2.3 Danning og demokratibygging

Komiteen støtter at kunst og kultur bidrar til den enkeltes dannelsesprosess og derfor må være tilgjengelig for alle, og at mediekompetanse og digital dømmekraft er viktig for danning og demokratibygging.

Komiteen viser til at et demokratisk samfunn med en åpen og opplyst offentlig samtale forutsetter at mennesker har kunnskap om og forståelse for det sam-

funnet de er en del av. Komiteen mener at dagens informasjonssamfunn stiller store krav til at mennesker utvikler kritisk sans og utvider forståelseshorisonen for å kunne vurdere kilder, undersøke hva som er sant og usant, og gjøre selvstendige valg.

Komiteen er opptatt av at tilgang til og bruk av kunst- og kulturuttrykk kan hjelpe oss å håndtere ulike typer informasjon og å se sammenhenger. Kulturaktiviteter gir skoloring for å delta i det fellesskapet som er en forutsetning for et fungerende demokrati. De hjelper oss å utvikle både ytringskompetanse innenfor de kulturuttrykkene vi foretrekker, og evne og vilje til å møte nye opplevelser og smaks- og uttrykkspreferanser hos andre grupper og enkeltmennesker.

Komiteen er enig med regjeringen i at barn og unge er en særlig viktig målgruppe, både som publikum og som aktive deltakere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er glad for at regjeringen vil gi flere barn og unge sjansen til å delta på et kulturskoletilbud gjennom å legge til rette for samarbeid mellom kulturskole, skolefritidsordning og frivillighet, samtidig som en tar vare på egenarten til kulturskolen.

Samtidig mener flertallet at kommunene må sikres frihet til selv å finne de løsningene som gir best kulturskole- og fritidstilbud lokalt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at i dag er kulturskoletilbudet flere steder et tilbud som er dyrt og har lange køer. Kulturskolen er en unik måte å nå ut til barn og unge på i hele landet, men det forutsetter at det satses ordentlig på ordningen. Disse medlemmer viser til at Stortinget tidligere har vedtatt at det skal fremmes en egen stortingsmelding om kulturskolen, men at regjeringen nå har varslet at denne skal behandles sammen med barne- og ungdomsmeldingen. Det mener disse medlemmer er uheldig.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Representantforslag 8:123 (2018–2019) fra Sosialistisk Venstreparti om å skape en kulturskole for alle med høy kvalitet og lavere terskler for å delta.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at blant regjeringens overordnede politiske mål i meldingen er et fritt og uavhengig kulturliv som skaper kunst- og kulturuttrykk av ypperste kvalitet og fremmer dannelse og kritisk refleksjon. Et kulturliv som tar vare på og formidler kulturarven. Som skaper og formidler et kulturtilbud som

blir opplevd som relevant, og som representerer befolkningen. Det skal være tilgjengelig for alle og oppmuntre den enkelte til å oppleve og delta i kulturaktiviteter. Videre skal kulturlivet tilby møteplasser og bygge fellesskap.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er en selvfølge at kunsten skal og må være fri. Ytringsfrihet er et viktig prinsipp i vårt demokrati, og det er viktig å verne om kunstens ytringsfrihet. Disse medlemmer mener det ikke skal være nødvendig å demonstrere for opprettholdelse av den frie kunsten i Norge i 2019. Staten skal stå som garantist for å sikre den spesielle beskyttelsen kunsten og ytringene har i samfunnet.

Komiteen understreker at barn og unge har rett til å delta i kunst- og kulturlivet og skal kunne oppleve og skape kultur på egne premisser. De skal få møte det beste kunst- og kulturlivet har å tilby, de skal ha tilgang til kunst og kultur som de opplever som relevant, og som kan gi dem grunnleggende kulturelle referanser, læring og glede.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen foreslår å innføre et fritidskort hvor målet er at alle barn mellom 6 og 18 år skal få mulighet til å delta i fritidsaktivitet uavhengig av familiens økonomi.

Flertallet mener det er viktig at utdanningssystemet legger til rette for og stimulerer individuell utvikling, både i grunn- og videregående skole og ved høyere kunst- og kulturfaglige utdanningstilbud.

Flertallet viser til regjeringens satsing på unge kunst- og kulturtalent. Talent Norge ble stiftet i 2015 for å gi fremragende kunstneriske talent muligheter til å realisere sitt fulle potensial. Satsingsområder er innen musikk, dans, scene, film, litteratur og visuell kunst. Arbeidet med å finne gode talentsatsinger foregår året rundt. Talent Norge samarbeider med toneangivende miljøer innen kunst og kultur for å finne de beste prosjektene, og går inn i både nye og etablerte talentsatsinger. Talent Norge legger vekt på at kunst- og kulturfaglige vurderinger og behov skal ligge til grunn for sine prioriteringer, men gir ingen støtte uten privat medfinansiering. Målet er å utløse like mye privat kapital som offentlig støtte i prosjektporteføljen.

Flertallet viser til at regjeringen vil legge frem en egen barne- og ungdomskulturmelding.

2.4 Relevans og representativitet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig å styrke de kulturelle

gratisordninger som Den kulturelle spaserstokken, Den kulturelle skolesekken (kulturtanken) og Den kulturelle bæreisen (kultur i barnehage). Disse medlemmer mener dette vil gi flere kulturopplevelser over hele landet og samtidig sikre arbeidsplasser for profesjonelle kulturutøvere.

Disse medlemmer mener ungdom må få oppleve mer kultur, og mener det derfor bør innføres et nasjonalt kulturkort for ungdom. Disse medlemmer mener det også er viktig å styrke talentutviklingsarenaer for alle kulturuttrykk, som Ung Kultur Møtes, for å nå ut til enda flere. Disse medlemmer mener at flere barn må få mulighet til å gå på kulturskole i tilknytning til skolen eller SFO/AKS, til en rimelig pris og med lærere med god kompetanse. Kulturskoletimen må tilbake.

Disse medlemmer mener likestillingsarbeid ikke er løsrevet fra kulturpolitikken. En målsetning i kulturpolitikken må være å sikre alle tilgang til kulturen, som publikum, skapere og utøvere, uavhengig av kjønn, alder, funksjonsevne, legning, etnisitet og religion. Et bærende prinsipp i kulturen må være å inkludere mangfoldet, slik at bredden i samfunnet gjenspeiles i kulturen. Når synlige og usynlige barrierer hindrer deltakelse i kultur, kan vi ikke hevde at kulturen er for alle. Synlige og usynlige barrierer kan være alt fra manglende universell utforming, geografiske avstander, økonomi, diskriminering, m.m. Disse medlemmer registrerer at inkludering og mangfold trekkes frem som viktige mål i meldingen, men disse medlemmer etterlyser et bredere fokus som adresserer hvordan tilgjengelighet og deltakelse for alle, uavhengig av bakgrunn, skal realiseres.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av den samiske kulturen og mener det trengs et løft for samisk kultur, film, musikk og håndverkstradisjoner, blant annet gjennom økt økonomisk støtte og mer forpliktende nordisk samarbeid.

Disse medlemmer etterlyser ambisiøse mål for likestilling og mangfold på alle områder i kulturlivet, slik som målet om 50 pst. kvinnelig deltakelse i norsk film. Disse medlemmer mener dette vil bidra til at flere historier blir fortalt og flere stemmer slipper til.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, understreker at Norge gjennom sin filmpolitikk skal legge til rette for produksjon av filmer av høy kvalitet og som forteller de viktige historiene fra hele landet.

Flertallet viser til at Norsk filminstitutt (NFI) er statens forvaltningsorgan på filmområdet, underlagt Kulturdepartementet. I NFIs handlingsplan for kjønnsbalanse er målet 50/50 innen 2020. Flertallet støtter NFIs arbeid for full likestilling i norsk filmbransje.

Flertallet er glade for at det de siste årene har vært en utvikling i positiv retning for kjønnsbalansen i norsk film.

Flertallet viser til at for produksjon og utviklingstilskudd totalt sett var kvinneandelen på 51 pst. i 2018. Kvinneandelen for produksjonstilskudd for alle formater (dokumentar, dramaserier, spillefilm og kortfilm) var 48 pst., mens kvinneandelen for utviklingstilskudd for alle formater var 53 pst. Det bør bemerkes at det er stor variasjon i kvinneandel mellom formatene.

Flertallet mener det er viktig å understreke at bransjen selv har et ansvar for å sørge for en bedre kjønnsbalanse i norsk film. Dersom bare representanter for halvparten av befolkningen skal stå for mesteparten av filmene som lages i Norge, er det et problem for både mangfold, kvalitet og demokrati.

Komiteen mener det må bli enklere for mennesker med nedsatt funksjonsevne å oppleve kunst og kultur, for eksempel gjennom mer teksting, døvetolkning, strømming og flere universelt utformede kulturinstitusjoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til «Regjeringens strategi for likestilling av mennesker med funksjonsnedsettelse for perioden 2020–2030, Et samfunn for alle». Strategien peker på at en meningsfylt fritid er sentralt for læring, mestring, helse og deltakelse i samfunnet, uavhengig av funksjonsnivå. Regjeringen ønsker derfor å senke terskelen for deltakelse. Alle skal ha like muligheter til en aktiv og meningsfylt fritid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke viktigheten av de praktiske og estetiske fagene i skolen. Disse medlemmer mener dette arbeidet må forbedres, og at det må sørges for at lærerne får bedre mulighet for etter- og videreutdanning.

2.5 Digitale muligheter

Komiteen er positiv til at meldingen omtaler mulighetene i ny digital teknologi. Komiteen mener det er viktig å understøtte miljø som eksperimenterer og tar i bruk ny teknologi i kunsten sin. Komiteen støtter derfor at tilskuddsmidler kan målrettes for å understøtte innovasjon og digital forretningsutvikling på kulturfeltet. Likeledes støtter komiteen at det skal legges til rette for ordninger for klarering av rettigheter, slik at kunst- og kulturuttrykk kan gjøres tilgjengelige, deles og formidles digitalt.

Komiteen peker på at ved hjelp av digital teknologi kan kulturarven formidles og gjøres tilgjengelig for

flere og gi bedre forutsetninger for å forstå samfunnet og hvordan dagens samfunn ble til. Ikke minst gir det hver enkelt mulighet til selv å undersøke sannhetsgehalten i de fortellingene om kultur og identitet som blir presentert. Tilgang til historien og kulturarven er en demokratisk rett. Alle skal derfor ha enkel tilgang til den felles kulturarven, og mest mulig kulturarvmateriale må bevares og gjøres tilgjengelig for fremtiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig å ha et godt samspill mellom det offentlige og det private i arbeidet med digitalisering.

Flertallet viser til at i Granavolden-plattformen peker regjeringspartiene på at Norge skal være ledende i å anvende nye digitale muligheter i alle sektorer. Med sin innovasjonskraft og fleksibilitet er næringslivet og digitale gründerbedrifter avgjørende for at dette arbeidet skal lykkes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig å satse på den digitale kulturen, og at dette ikke må overlates til kommersielle krefter alene.

Disse medlemmer viser til at digitaliseringen gir unike muligheter til å nå ut til langt flere med kunst og kultur. Det trengs en aktiv og offensiv kulturpolitikk for å utnytte den nye teknologien til demokratisering og tilgjengeliggjøring. Disse medlemmer understreker at dette ikke må gå på bekostning av kunstneres rett til eget åndsverk. Kunstnerne og kulturarbeiderne taper i lønnsutviklingen, selv om det skapes stadig større verdier ut fra deres kreative innhold. Kunstnerne og kulturarbeiderne må få rimelig betaling dersom vi skal ha et rikt og variert kulturliv også i fremtiden. Disse medlemmer viser spesielt til verdigaproblematikken, der kreativt innhold blir brukt til stor fortjeneste for store globale selskaper uten at de som har skapt innholdet, får særlig igjen for det. Disse medlemmer mener Norge må være offensive, følge opp hva som skjer i EU med nytt opphavsrettsdirektiv, og vedta nasjonal lovgivning som sørger for at inntektene skapt av kreativt innhold går tilbake til dem som har skapt det.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av dataspill både som kultur og som kreativ næring.

Disse medlemmer merker seg likevel at støtteordningene for norsk dataspillnæring er svært begrenset. Disse medlemmer støtter derfor regjeringens forslag i meldingen om å lage en egen dataspillstrategi. Disse medlemmer mener at en slik strategi blant annet må inkludere å øke, samle og opprette nye støtteordninger for blant annet produksjon, utvikling og lansering av spill.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at de nevnte oppgavene kan ivaretas av et nytt norsk dataspillinstitutt. Det nye instituttet skal bidra til å løfte norske dataspill som kultur og næring til nye høyder. Disse medlemmer understreker at et slikt nytt institutt må bygges opp sten for sten sammen med næringen, NFI og kompetansemiljøet ellers.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet nylig har vedtatt en dataspillpolitikk der man blant annet vil satse på møteplasser for den digitale kulturen, bidra til at folkebibliotekene blir møteplasser for spillaktiviteter og formidlere av dataspill, sørge for at flerbrukshaller er tilrettelagt for datatreff, evaluere regelverket i NFIs tilskudd til dataspill, vurdere etablering av en incentivordning for dataspill og etablere «spill ut i verden» som et permanent virkemiddel.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at spillbransjen er en bransje i stor vekst, og at Norge har noen av verdens ledende spillmiljøer. Flertallet viser til at regjeringen er i gang med en dataspillstrategi hvor man blant annet ser nærmere på rammevilkår for spillbransjen, hvordan løfte spillkulturen, og sette mål for spillpolitikken.

2.6 Økonomien i kultursektoren

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at offentlig støtte er til for å støtte den kunsten og kulturen som ikke evner å finansiere seg selv, men som likevel har høy kvalitet og bidrar til et mangfoldig og nyskapende kulturtilbud. Disse medlemmer merker seg at de fleste aktørene innen kulturfeltet er næringsaktører som både er avhengige av billettinntekter, salg, sponsorinntekter eller lignende. Kulturfeltet har lang og bred erfaring med å få inntjening på kultur, og på å få økt oppmerksomhet om egne produkter og tilbud. Disse medlemmer viser til at den offentlige støtten derfor skal finnes for å støtte den kunsten og kulturen som ikke evner å finansiere seg selv, men som likevel har høy kvalitet og bidrar til et mangfoldig og nyskapende kulturtilbud. Tiltak som legger til rette for å styrke allerede eksisterende næringskjeder, er positivt. Disse medlemmer merker seg imidlertid at flere kulturaktører er bekymret for at flere av ordningene som denne regjeringen har lagt frem er ordninger som legger seg utenpå eksisterende strukturer i stedet for å støtte opp om disse.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg de siste årene har svekket økonomien til mange av aktørene i kulturfeltet gjennom overføring av ABE-re-

formen til kulturfeltet. Ostehevelkuttene har særlig rammet institusjonene, som er en viktig del av den nasjonale kulturelle infrastrukturen for fri ytring. Disse medlemmer registrerer at det i Meld. St. 17 (2018–2019) Mangfold og armlengdes avstand – Mediepolitikk for ei ny tid, foreslås at den direkte mediestøtten for årene 2020 til 2022 ikke skal ha et effektiviseringskrav. Disse medlemmer minner om at ABE-reformen var ment for å effektivisere offentlig sektor, og etterlyser derfor en evaluering av hvilken effekt reformen har hatt på økonomien i kulturfeltet.

Disse medlemmer mener at en svekking av fellesskapets ansvar for finansiering vil ramme kunstens frihet, selvstendighet og bredde hvis flere blir avhengige av kommersielle interessers støtte og konkurransen om fellesskapets kroner blir større. Disse medlemmer mener det er nødvendig med en kartlegging for og vurdering av det store vedlikeholdsetterslepet i de store statsfinansierte kulturinstitusjonene.

Disse medlemmer minner om rapporten fra Næringspolitisk råd for kulturell og kreativ næring, som foreslo en rekke tiltak for å styrke næringspotensialet i kulturlivet. Disse medlemmer understreker behovet for en handlingsplan for kulturnæring som følger opp det næringspolitiske rådets innspill, og som gjennomgår virkemiddelapparatet for å treffe kunst- og kulturutøvere bedre.

Disse medlemmer viser til at meldingen legger vekt på at det er ønske fra regjeringen om å få flere private aktører til å støtte norsk kunst og kultur.

Disse medlemmer mener regjeringens tilrettelegging for at private aktører får styre stadig mer av hvem som får støtte, svekker kravet om kvalitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er helt vesentlig at privatpersoner, næringsliv og stiftelser i sivilsamfunnet ser hvilken verdi kunst og kultur har i samfunnet, og at de ser verdien av å engasjere seg finansielt. I omstillingene som kulturlivet står overfor, er gaveforsterkningsordningen et viktig virkemiddel som en ekstra finansieringskilde til kulturen, men også som en ordning som bidrar til å anerkjenne og oppmuntre sivilsamfunnets engasjement for kulturlivet.

Flertallet peker på at mange institusjoner er svært glade for og er blitt ivrige brukere av gaveforsterkningsordningen. Kulturinstitusjonene ser at de får igjen for arbeidet med å skaffe private midler og blir inspirert til ytterligere innsats. Flertallet peker videre på at hensikten også er å få institusjonene til å tenke nytt og arbeide mer systematisk omkring finansiering.

Flertallet støtter ikke påstanden om at gaveforsterkningsordningen rammer de som ikke benytter seg av ordningen, til fordel for de som benytter seg av

den. Flertallet viser til at en av hensiktene med ordningen er å skape et privat engasjement rundt kunsten og kulturen, som flertallet mener på sikt vil komme alle institusjoner til gode, enten de er store eller små, smale eller brede.

Flertallet stiller seg også undrende til slutningen om at dersom næringslivet får for mye plass i kulturen, vil det føre til at kvalitet og bredde ikke lenger er avgjørende. Det betyr at man mener kun staten prioriterer kvalitet fremfor kvantitet, noe flertallet mener ikke er tilfelle.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen Solberg gjennom gaveforsterkningsordningen har ønsket å premiere aktører som allerede har suksess med støtte fra kommersielle aktører. Det fører til at offentlig støtte til kunst- og kulturaktører bindes opp til velvilje fra det private næringsliv, og at det i de tilfellene ikke lenger er kvalitet og bredde som er avgjørende.

Disse medlemmer viser til at det har vist seg at gaveforsterkningsordningen i stor grad belønner tilskudd fra private stiftelser som allerede er i markedet. En gjennomgang gjort av Klassekampen viser at i perioden 2014–2017 gikk halvparten av tilskuddet til 20 mottakere, og at av totalsummen var 62 pst. av givne stiftelser og ideelle organisasjoner som har som mandat å donere penger. I 2018 ble det satt av 93 mill. kroner, tatt fra tippemidlene, til å utbetale innvilgede søknader fra 2017 og 2018. Det er en stor geografisk skjevfordeling i hvem som mottar tilskudd fra ordningen. I den foreløpige oversikten for 2018 som Kulturdepartementet har lagt ut på sine sider, er det ingen innvilgede søknader fra Finnmark, 523 000 kroner er tildelt søkere fra Sogn og Fjordane og 759 000 kroner er tildelt til søkere fra Østfold. Til sammenligning er det innvilget søknader i Oslo og Hordaland for henholdsvis 20 og 26 mill. kroner. Disse medlemmer mener at staten har langt bedre metoder for å gi tilskudd til kunst og kultur enn å avvente hvilke tiltak private stiftelser og mesener ønsker å støtte. Disse medlemmer mener derfor det er på høy tid å avvikle ordningen med gaveforsterkning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil heller fordele tippemidlene på de ordningene som er der i dag, og sikre tilskudd til institusjonene og andre mottakere gjennom økte overføringer over statsbudsjettet og økte rammer for Norsk kulturfond.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2020 starte arbeidet med avvikling av gaveforsterkningsordningen. Regjeringen bes legge frem en vurde-

ring av hvilke aktører som mister større midler ved en nedlegging av ordningen, og hvordan disse eventuelt skal kompenseres.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, peker på at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti opererer med upresise fakta om gaveforsterkningsordningen. Tildelingen for 2018 viser at institusjoner, lag og festivaler fra alle fylker mottar gaveforsterkningsmidler. Flertallet understreker at tildelingene viser god bredde fra de store institusjonene og internasjonalt anerkjente kompanier, til mindre historielag, lokale kulturhus og festivaler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke betydningen av å opprettholde spillmonopolet til Norsk Tipping. I tillegg til den viktige betydningen dette selskapet har for å motvirke spilleproblemer og -avhengighet, ble det i 2018 fordelt et overskudd på vel 4,7 mrd. kroner. Anslaget til fordeling i 2019 oppgis til 769 mill. kroner til kulturformål. I alle lokalsamfunn finnes aktivitet som har grunnlag i vårt felles tippeselskap.

Disse medlemmer vil avvise initiativer til å legalisere internasjonale spillselskaper. I stedet mener disse medlemmer at regjeringen må styrke arbeidet for å forhindre spillselskaper som opererer ulovlig på det norske spillmarkedet, og med det trekker pengene bort fra frivilligheten, slik at vi kan opprettholde en trygg spillpolitikk og inntekter for frivilligheten. Disse medlemmer er bekymret for den utviklingen vi har sett, der regjeringen har valgt å flytte finansieringen av flere kulturtiltak fra kulturbudsjettet til tippemidlene og til rammetilskuddet til kommunene. Disse medlemmer påpeker at andelen av spillemidlene til kulturbygg er blitt redusert, stikk i strid med Stortingets føringer. Disse medlemmer mener reduksjonen til kulturbygg går på tvers av intensjonene om å stimulere til et kulturliv som vokser ut fra lokalt engasjement, og frykter at det gjør lokale kulturinvesteringer lite forutsigbare.

2.7 Internasjonal kulturinnsats

Komiteen mener det er positivt at regjeringen er opptatt av å legge enda bedre til rette for kulturlivets muligheter internasjonalt, da norsk innholdsproduksjon har potensial for mer internasjonalisering. Komiteen mener videre at det er viktig å bringe kunst og kultur fra Norge ut i verden for å møte et større marked, øke profesjonaliteten og aktualiteten i kulturlivet og fremme Norge i det internasjonale samfunnet.

Komiteen støtter at det må legges til rette for at norsk kulturliv blir eksponert for og inspirert av kulturuttrykk fra andre nasjoner. Komiteen mener videre at det må tas høyde for at kulturlivet i økende grad er grenseløst, og at det er potensial for bedre samhandling i virkemiddelapparatet og felles strategier for å utnytte mulighetene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen skal utarbeide en internasjonal strategi for kulturpolitikken med Utenriksdepartementet, der målet er å utnytte ressurser og kompetanse på best mulig måte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter utarbeidelsen av en strategi for internasjonal kulturutveksling. Disse medlemmer understreker at dette må være en helhetlig strategi med gjennomgang av mål og virkemidler for å fremme internasjonal kulturutveksling og synliggjøring av norsk musikk, kunst og kultur. I forbindelse med arbeidet mener disse medlemmer at eksportstøtten til kunst og kultur og Utenriksdepartementets ressurser til internasjonalt kulturfremme må styrkes.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av det nordiske språkfelleskapet og kultursamarbeidet. Det nordiske perspektivet er viktig i norsk kulturarv. Ifølge Helsingforsavtalen forplikter alle de nordiske regjeringene seg til å fremme det nære fellesskapet mellom de nordiske folkene, også på kulturfeltet. Derfor mener disse medlemmer at nordisk språk og kultur burde ha vært fremhevet ytterligere i meldingen for å kunne tilby flere møteplasser, bygge større fellesskap og gi større internasjonal gjennomslagskraft.

2.8 Organisering og ansvarsfordeling

Komiteen merker seg at kulturmeldingen fastsetter prinsipper for oppgave- og ansvarsfordeling mellom forvaltningsnivåene. Dette er en oppfølging av Meld. St. 6 (2018–2019) Oppgaver til nye regioner, hvor det varsles at fylkeskommunene skal få et større ansvar for kulturoppgaver.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, støtter opp om prosessen vedrørende overføring av oppgaver fra staten til fylkeskommunene. Prosessen fremkommer i svarbrev fra Kulturministeren 8. april 2019 på spørsmål til kulturministeren fra komitéleder Kristin Ørmen Johnsen (Høyre). I spørsmålet fra Ørmen Johnsen ble det bedt om informasjon om hvordan medvirkning fra regionale og nasjonale folkevalgte skal være og hvordan Stortinget skal involveres i prosessen for hvilke oppgaver

som skal overføres til fylkeskommunene. Kulturministeren skisserer i sitt svar et opplegg med en tett dialog med fylkeskommunene, og det tas sikte på at Stortinget skal få et helhetlig forslag til behandling i Kommuneproposisjonen for 2021, og at endelig beslutning om konkrete oppgaveoverføringer og budsjettkonsekvenser legges frem for Stortingets behandling i budsjettproposisjonene for 2021.

Flertallet vil understreke at det er viktig at fylkeskommunene får reelle oppgaveoverføringer, og ikke bare økt finansielt ansvar.

Flertallet refererer til det skriftlige spørsmålet fra komiteleder Kristin Ørmen Johnsen, besvart av kulturministeren 8. april, hvor hun i sitt svar viser til at hun vil invitere fylkeskommunene til felles oppstartsmøte, og at hun i dette møtet vil tydeliggjøre et mandat for de forestående drøftinger av ansvars- og oppgavefordeling, og redegjøre for videre prosess og framdrift. Flertallet mener det er viktig å definere kriterier som peker på kvalitet, relevans og internasjonal anerkjennelse for de institusjoner hvor det er aktuelt. Videre mener flertallet at institusjoner som skal forbli nasjonale, og som det ikke vil være aktuelt å overføre til regionene, skal ha en god regional forankring. Flertallet understreker at nasjonale kulturinstitusjoner kan ligge andre steder enn i hovedstaden.

Komiteen mener at delen som angår konkrete oppgaveoverføringer og budsjettkonsekvenser på kulturfeltet i kommuneproposisjonen for 2021 også skal legges fram for Stortinget og behandles av Stortingets familie- og kulturkomité. Videre mener flertallet at Kulturministeren må komme tilbake til Stortinget med en underveisrapport og på egnet måte orientere om prosessen om ansvars- og oppgavefordelingen.

Komiteen mener at oppgaveoverføringer fra staten til fylkeskommunene skal være kulturpolitisk begrunnet og bidra til å nå nasjonale kulturpolitiske mål.

Videre mener komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, at et viktig kriterium for å fastsette hvilke oppgaver som skal overføres til fylkeskommunene på kulturområdet er den lokale og regionale forankringen til institusjonen, organisasjonen, aktiviteten eller arrangementet. Oppgaver som blir overført til fylkeskommunen, vil fremdeles være en viktig del av den nasjonale kulturpolitikken.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, har tro på at ved å overføre et større ansvar for kulturoppgaver til fylkeskommunene skapes et større politisk engasjement for dette politikkområdet på alle forvaltningsnivåer.

Komiteen støtter regjeringen i at det er viktig å gi fylkeskommunene mulighet til å videreføre støtte til institusjoner som har stor nasjonal verdi og relevans, samtidig som det legges til rette for en videre utvikling forankret i lokale og regionale forutsetninger og behov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at kunst og kultur både skapes og nytes i hele landet. Det er derfor avgjørende at det finnes gode kulturtilbud i alle landets kommuner. Samtidig er det viktig at staten styrker sitt ansvar for å opprettholde og videreutvikle en nasjonal infrastruktur av selvstendige autonome, profesjonelle kulturinstitusjoner over hele landet.

Disse medlemmer mener kultur utvikler identitet, kreativitet og demokrati og styrker fellesskap. Historisk har vi brukt kulturpolitikk aktivt i nasjonsbygging. Disse medlemmer mener det trengs en kunst- og kulturpolitikk som bygger og utvikler hele landet. En nasjonal infrastruktur og sterke kompetansemiljøer er derfor viktig for å sikre et bredt kulturliv i hele landet. Disse medlemmer vil derfor advare mot å splitte opp eksisterende ordninger og fagmiljøer. Disse medlemmer støtter regjeringens ønske om å styrke dialogen på tvers av forvaltningsnivå.

Disse medlemmer etterlyser en gjennomgang av utfordringer og muligheter innen de forskjellige kulturområdene. Dette må ligge til grunn og danne grunnlag for vurdering av ansvarsdeling mellom forvaltningsnivåene, samt organisering av de kulturpolitiske virkemidlene. Disse medlemmer viser til at det ble gjort slike gjennomganger både i forbindelse med forrige kulturmelding, St.meld. nr. 48 (2002–2003) Kulturpolitikk fram mot 2014, og i NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014. Ingen av disse konkluderte med å endre ansvarsdelingen mellom forvaltningsnivåene.

Disse medlemmer mener at kulturens beste må være hovedmålsetting når det skal gjøres strukturelle endringer i forvaltningen. Disse medlemmer savner de gode kulturpolitiske argumentene for forslagene om overflytting av ansvar og mener meldingen er svært vag på hva som planlegges gjennomført. Disse medlemmer viser også til at det, i Kulturdepartementets «Utredning av oppgave- og ansvarsfordelingen mellom forvaltningsnivåene på kulturområdet», foreslås en rekke konkrete forslag som disse medlemmer mener vil kreve forankring i Stortinget før de kan gjennomføres.

Disse medlemmer ser ikke at meldingen gir gode kulturpolitiske argumenter for å bryte opp den nasjonale infrastrukturen på generelt grunnlag. Derfor må overflytting av oppgaver vurderes konkret i hvert tilfelle. Høringsrundene viser at kulturlivets erfaringer med den tredelte finansieringsmodellen i all hovedsak er positive, nettopp fordi dette har bidratt til å sikre bred for-

ankring på alle forvaltningsnivåer, også der begrunnelsen for den kulturpolitiske satsingen har vært forskjellig. I tillegg viser disse medlemmer til den nylig fremlagte studien «Visuell kunst i norsk forvaltning», der det blant annet stilles spørsmål ved om prioriteringer av kvalitet og profesjonalitet noen ganger kan komme i konflikt med den regionale samfunnsutviklerrollen, og at «større grad av prioriteringer av kunsten, for kunstens egen skyld, særlig i de lokale styringssystemene, kan være krevende å få igjennom der selve nyttefunksjonen av tilskudd måles opp mot helt andre standarder enn de kunstfaglige». Disse medlemmer ønsker derfor å styrke regionene gjennom oppbygning av nye regionale kultursatsinger som et supplement til den nasjonale infrastrukturen.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen planlegger å overføre ansvar for kulturinstitusjonene gjennom å reise rundt og forhandle med de enkelte fylkene. Disse medlemmer mener dette er en uheldig modell, som framstår lite forutsigbar og åpen. Disse medlemmer mener det ved overføring til regionene må sikres mulighet til å bygge opp nødvendig kompetanse for de som skal overta oppgaver. Videre må det sikres at prosessen er åpen, med en helhetlig plan som grunnlag. Disse medlemmer vil understreke behovet for at beslutningene om overføring må være politisk, og ikke noe som forhandles fram på administrasjonsnivå.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener regionreformen har vært en merkverdig og lite tillitvekkende prosess. Den har uten tvil skapt uro i befolkningen og i folkevalgte organ, og motstanden mot sammenslåingene av fylkene har vært stor. Selve gjennomføringen av reformen har skapt mye usikkerhet og frustrasjon i fylkene. Dette skyldes i stor grad måten regjeringen har tvunget fylkene til å sammenslå strukturer på uten at det har vært klarhet i hvilke oppgaver fylkene skal løse. Overføring av oppgaver innen kultursektoren er ingen unntak i så måte.

Det regjeringsoppnevnte Hagen-utvalget la frem sine forslag til oppgaveoverføringer februar 2018. Her ble det blant annet foreslått å overføre en rekke oppgaver på kulturfeltet til regionalt nivå. Dette medlem viser til Meld. St. 6 (2018–2019) «Oppgaver til nye regioner» hvor regjeringen varslet at det i kulturmeldingen ville bli foreslått større ansvar til fylkeskommunene for kulturoppgaver. Det er derfor meget underlig at kulturmeldingen er så lite spesifikk på hvilke oppgaver som skal overføres til fylkeskommunene. I Innst. 119 S (2018–2019) «Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Oppgaver til nye regioner» uttrykte en samlet komité at de hadde en klar forventning om at kulturmeldingen skulle ha som førende prinsipp at oppgaver og ordninger som er regionale i sin karakter, skal forvaltes av fylkeskommunene. Dette medlem

mener at disse forventningene ikke er oppfylt i kulturmeldingen, og at den i så måte er mangelfull.

Dette medlem vil understreke at overføring av ansvar for oppgaver som har sterk regional og lokal forankring er noe Senterpartiet støtter oppunder. Dette medlem er også av den oppfatning at institusjoner som i dag finansieres over statsbudsjettet, dvs. institusjoner som mottar driftsstøtte samt de institusjoner som ikke er gjenstand for fagfellevurderinger, bør vurderes overført til fylkeskommunen.

Imidlertid er dette medlem også opptatt av at det skal være grundige vurderinger og kulturpolitiske begrunnelser som ligger til grunn når/hvis velfungerende ordninger splittes opp. Dette medlem oppfatter at det fortsatt er uklart hvilke kulturoppgaver og virksomheter som skal overføres til regionalt nivå. Det vil være formålstjenlig å ha en bredere kartlegging og utredning av hvilke ordninger som i dag tildeles kultur-, idretts- og frivillighetsformål fra Kulturrådet, samt andre departementer/direktorater som forvaltes på nasjonalt nivå, men som kan kanaliseres til lokale og regionale folkevalgte organer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener videre at Stortinget bør og skal ta del i beslutningen om hvilke konkrete oppgaver som skal overføres, samt hvilke kunst- og kulturinstitusjoner som skal ha regional/nasjonal status.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge og utrede hvilke statlige støtteordninger fra Kulturrådet og departementer eller direktorater som i dag gis direkte eller gjennom statlig forvaltning til lokale og/eller regionale kultur-, idretts- og frivillighetsformål, og foreslå hvilke av disse som bør kanaliseres og forvaltes av lokale eller regionale folkevalgte organer.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget etter de varslede utredninger og dialogrunder mellom Kulturdepartementet og de nye regionene, slik at Stortinget kan beslutte hvilke konkrete kulturoppgaver som skal overføres til regionalt nivå, samt hvilke kunst- og kulturinstitusjoner som skal ha nasjonal og/eller regional status.»

Disse medlemmer vil understreke at finansiering skal følge med alle oppgaver som overføres fra stat til fylkeskommune. Det er helt avgjørende at fylkeskommunene har økonomiske muligheter til å løse sine oppgaver.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser eksempelvis til det økende vedlikeholdsetterslepet

på fylkesveiene, som tydelig illustrerer hvilken krevende situasjon fylkene havner i når bevilgningene ikke står i samsvar med oppgavene. For å bli en god tjenesteleverandør for nye oppgaver må det komme finansiering for å sikre at både nåværende og nye oppgaver kan løses på en god måte. Når de økonomiske virkemidlene reduseres, har ikke fylkene anledning til å løse de oppgavene de allerede har, og langt mindre nye og flere oppgaver. Dette medlem forutsetter derfor at oppgaver innen kultursektoren som overføres til fylkeskommunene, må fullfinansieres, og at de økonomiske overføringene til fylkene generelt må styrkes, ikke svekkes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener videre at oppsplitting og svekkelse av den nasjonale kulturpolitikken gjennom å redusere den statlige finansieringen av institusjoner slik det varsles i meldingen, vil gi dårligere kulturtilbud i regionene. En oppsplitting vil gi mindre forutsigbarhet og svakere fagmiljøer og forvaltning.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil peke på at når en større del av ansvaret legges regionalt, er det også en reell bekymring for at prinsippet om armlengdes avstand til politiske myndigheter svekkes. Staten skal fortsatt ha et ansvar for å sikre stabile kulturinstitusjoner i hele landet.

Dette medlem vil heller bruke økte rammer til å bygge opp den kulturelle grunnmuren gjennom et nasjonalt løft for bibliotekene, legge til rette for åpne og gratis fritidstilbud i hele landet og å skape en kulturskole der flere kan delta. I tillegg vil dette medlem bygge opp det lokale og regionale kulturlivet med ny politikk, som regionale kulturfond og en kulturlov som stiller tydeligere krav til kulturforvaltning lokalt og regionalt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at selv om kulturen skjer og virker lokalt, er det fortsatt et nasjonalt ansvar å sikre gode tilbud i hele landet. Staten har et særegent ansvar for å sikre helheten i kulturtilbudet og bidra til en profesjonell behandling av kunstnere, kulturarbeidere, organisasjoner og institusjoner. Disse medlemmer ser ikke at en oppsplitting av Norsk kulturråd vil styrke regionene og det lokale kulturlivet. Tvert imot er disse medlemmer bekymret for at en oppsplitting vil svekke tilbudet til det lokale kulturlivet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg Arrangørforums forslag om å etablere regionale kulturfond for å støtte aktivitet med lokalt og regionalt fokus, gi enklere og raskere tilgang til midler og støtte aktiviteter som går på tvers av profesjo-

nelle, amatører og frivillige. De regionale kulturfondene er foreslått som supplement til Norsk kulturfond, og er både ment å bidra til å styrke det frie feltet, men også for samarbeid mellom institusjoner, det frie feltet og frivillige aktører. Disse medlemmer mener forslaget om regionale kulturfond er godt og vil være et virkemiddel for å binde sammen det frivillige og profesjonelle kulturlivet regionalt. I tillegg vil dette kunne bidra til en reell styrking av den kulturelle grunnmuren og det lokale og regionale kulturlivet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsker fortrinnsvis å styrke regionene gjennom oppbygging av nye regionale kultursatsinger som et supplement til den nasjonale infrastrukturen.

Kulturrådet

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, viser til at regjeringen Solberg har lagt Seksjon for kreativ næring til Trondheim og museumsfaglige oppgaver til Bodø, og at Kulturrådet er i ferd med å bygge gode kompetansemiljøer i disse regionene. Flertallet mener det ikke er hensiktsmessig å endre Kulturrådets organisering ved å overføre ytterligere oppgaver til regionene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser ikke at en oppsplitting av Kulturrådet vil styrke regionene og det lokale kulturlivet. Tvert imot er disse medlemmer bekymret for at en oppsplitting vil svekke tilbudet til det lokale kulturlivet. Disse medlemmer mener institusjonene og Norsk kulturfond må styrkes økonomisk for å skape et enda rikere og mer variert kulturliv av høy kvalitet i fremtiden.

Disse medlemmer vil understreke behovet for at det legges til rette for sterke regionale kunst- og kulturfaglige miljøer som produserer og formidler et bredt og mangfoldig kulturtilbud, gjennom å stimulere til samarbeid og samlokalisering.

Komiteens medlem fra Senterpartiet ser viktigheten av å bevare et nasjonalt organ som Kulturrådet. Rådet har en viktig funksjon som blant annet forvalter av midler til kulturformål, basert på faglige og kunstneriske vurderinger. Dette medlem anser imidlertid ikke det som en svekkelse av Kulturrådet dersom midler som kanaliseres gjennom Kulturrådet og som ikke er gjenstand for fagfellevurderinger, overføres til fylkeskommunene. Dette gjelder for så vidt også støtteordninger som Kulturdepartementet har ansvaret for i dag.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å overføre støtteordninger, som i dag gis til kunst- og kulturinstitusjoner fra Kulturrådet og fra Kulturdepartementet og som ikke er gjenstand for fagfellevurderinger, til regionale folkevalgte organer.»

Kulturloven

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen vil gjennomgå kulturloven med sikte på at den skal være et styringsverktøy for oppgave- og ansvarsfordeling mellom forvaltningsnivåene og reflektere nasjonale mål for kulturpolitikken.

Flertallet støtter regjeringens intensjon om å styrke og samordne planleggingen for kulturvirksomhet regionalt og lokalt, og gi dette en tydelig forankring på nasjonalt nivå. Videre er flertallet tilfreds med at regjeringen vil vurdere en ny bestemmelse om armlengdeprinsippet i kulturen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at den generelle kulturloven ble innført under regjeringen Stoltenberg II. Lovens målsetting var å gi kultursektoren større tyngde og klarere status som offentlig ansvarsområde. Det var en sterk allmenn enighet om at loven var viktig for å fremme kulturvirksomhet. Innføring av en kulturlov hadde på daværende tidspunkt vært diskutert i mange år. Departementet satte ord på hovedbegrunnelse for en kulturlov allerede i St.prp. nr. 1 (1989–1990), side 178:

«Hovedgrunnen til ønsket om kulturlov har særleg vore ei uro for at det nye inntektssystemet kan føre til at kulturområdet blir nedprioritert av kommunane og fylkeskommunane.»

Bekymringen, og en av grunnene til at det tok mange år å få vedtatt en allmenn kulturlov, var at denne måtte bli detaljrik for å kunne fungere etter formål. Innspillene fra høringsrundene i forbindelse med kulturmeldingen understreker nå behovet for at kulturloven tydeliggjøres, nettopp for å sikre at ikke kulturen blir nedprioritert. Disse medlemmer viser også til komiteens behandling av kulturloven, Innst. O. nr. 97 (2006–2007), der komiteens flertall uttalte at:

«Når den varslede regionsreformen er endelig fastlagt, jf. St.meld. nr. 12 (2006–2007), ser dette flertallet det kan være nødvendig å revurdere deler av lovgivningen som omhandler kulturfeltet.»

Med bakgrunn i dette mener komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti at det må tas en helhetlig gjennomgang av kulturloven og styrke denne før beslutning om overflytting av ansvar og oppgaver gjennomføres. Disse

medlemmer forventer at det blant annet legges inn klare krav til den lokale forvaltningen, og krav om kulturplan i alle kommuner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at NOKU – Norsk kulturforum har vært en av de viktigste forkjempere for dagens kulturlov, og at disse bør være en naturlig samarbeidspartner i den videre utviklingen av en styrket kulturlov. I tillegg vil disse medlemmer bygge opp det lokale og regionale kulturlivet med ny politikk, som regionale kulturfond og en kulturlov som stiller tydeligere krav til kulturforvaltning lokalt og regionalt.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at kulturloven som kom på plass under den rødgrønne regjeringen, har mulighet til å være et viktig grunnlag for den lokale kulturpolitikken. Dette medlem imøteser en gjennomgang og styrking av kulturloven, og forventer at det blant annet legges inn klare krav til den lokale forvaltningen, og krav om kulturplan i alle kommuner.

2.9 En kunnskapsbasert kulturpolitikk

Komiteen støtter regjeringen i at kulturpolitikken må bygge på solid kunnskap om kultursektoren, utfordringer den står overfor og hvordan tiltak og virkemidler fungerer. Det må legges til rette for forskning og kompetanseutvikling på kulturfeltet, og tilfanget av relevant statistikk må sikres. Komiteen mener at Norge står overfor store omstillinger fremover, noe som vil kreve nytenkning og innovasjon på mange felt både i privat og offentlig sektor. Kreativitet er en driver for innovasjon, og kulturpolitikken kan være med på å fremme skaperkraft og nytenkning. Komiteen merker seg og ser frem til dette. Kulturmeldingen vil følges opp av flere stortingsmeldinger og strategier.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2020 starte arbeidet med avvikling av gaveforsterkningsordningen. Regjeringen bes legge frem en vurdering av hvilke aktører som mister større midler ved en nedlegging av ordningen, og hvordan disse eventuelt skal kompenseres.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen kartlegge og utrede hvilke statlige støtteordninger fra Kulturrådet og departementer eller direktorater som i dag gis direkte eller gjen-

nom statlig forvaltning til lokale og/eller regionale kultur-, idretts- og frivillighetsformål, og foreslå hvilke av disse som bør kanaliseres og forvaltes av lokale eller regionale folkevalgte organer.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget etter de varslede utredninger og dialogrunder mellom Kulturdepartementet og de nye regionene, slik at Stortinget kan beslutte hvilke konkrete kulturoppgaver som skal overføres til regionalt nivå, samt hvilke kunst- og kulturinstitusjoner som skal ha nasjonal og/eller regional status.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å overføre støtteordninger, som i dag gis til kunst- og kulturinstitusjoner fra Kulturrådet og fra Kulturdepartementet og som ikke er gjenstand for fagfellelvurderinger, til regionale folkevalgte organer.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Meld. St. 8 (2018–2019) – Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida – vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 7. mai 2019

Kristin Ørmen Johnsen

leder og ordfører